

ESTI-NOONUS

Nr. 11 NOVEMBER 1935

A-S.

„ROTERMANN'i TEHASED“

TALLINNAS

OSAKONNAD : TARTUS, VILJANDIS, NARVAS

TRÜKIKODA

ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8, TELEFON 445-25

MASINALADU, AUTOMAAT
TRÜKIMASINAD JA MOOD-
SAD KIRJAD GARANTEERI-
VAD HEA, KIIRE JA MÕÖDU-
KATE HINDADEGA T Õ Õ

KAKS LUULETUST

Mõnede fondid

V A L S E
T R I S T E

*Asfalt-parketil keerutub lehti
hällivan valse tristen.
Punaseid jälgi kõnniteid ehiv —
ristilt kui sammund Kristus.*

*Kuule, lemb, äkki rabiseb kulu
langevan rahe peksun.
Sügiseks aeg nyd kõledalt kulub,
suvised ulmad eksind.*

*Skvääride vaipu kollaselt tikib
puu-ema luistuv käsi.
Saksofon-kaelad luikedel tiigil
seljale uinund, väsind.*

*Kord oli kevad, kord oli suvi —
saogad need maha käinud.
Sügiskass mõrvas öö valge tuvi
kinoreklaame läidul.*

*Asfalt-parketti läikioks poonib
pilvede niiskeid kaltse.
Panoraam on kui synk tušijoonis —
must, must ja pisut valget.*

VALDO KREKMAN.

ÜHELE
SINISUKALE

Sa oled üllas vaimne naine
Ja iseseisvus on Su toon;
Kuid üpris lihalik ja maine
On Sinu kleidi lõikejoon.

Su lemmikpoos on — pea püsti;
Nii on Sul mõjuv situett.
Kuid mulle näib, et seob vististi
Sind vaimse armastuse keft.

Sa armastuse üle naerad
Ja ballisaalis oled loid;
Kuid, usun, külmaks jätab vaevalt
Sind ükski noor ja kena poiss.

Su naer on lapselik ja haarav,
Kuid suu on pilkav ja mondään.
Võid olla hommikul kui Maarja
Kuid õhtuks ju Thérèse Raquin.

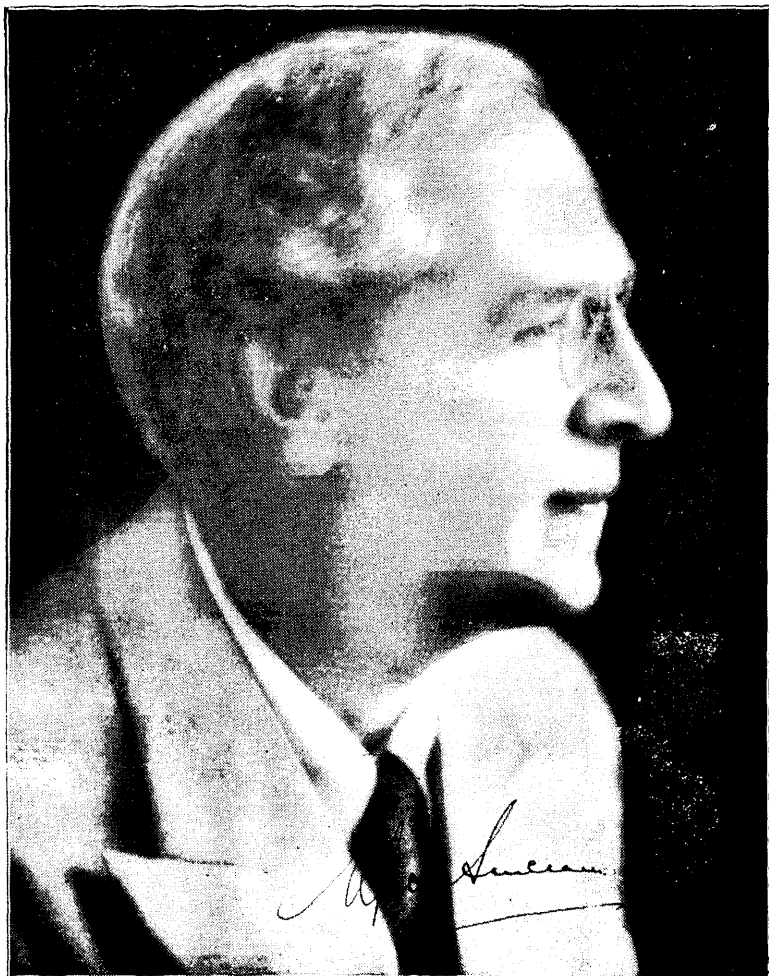
Sa vahest end kui võõrast vaa-
On meeolelu vahemaaks. [tad —
Nüüd ootad neljakümnet aastat,
Et ükskord aru pähe saaks.

Raamatukogu

KERSTI MERILAAS

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

SP
6883

UPTON SINCLAIR

kirjutab meile:

Kallid sõbrad:

Sain Teie austava kirja ja olen huvitatud teadma midagi Eesti noorsoo liikumisest. Soovin Teile edu Teie harrastuses. See on see maailma noorus, kes pidi kasvama sõja ja võõra võimu surve all, ja tema probleem on leida tee nende aheldamiseks.

Tähelepanelikult

Upton Sinclair

Riias, 15 sept. 1935

Riias, 15. sept. 1935

Царин. Eesti Noorus.

Ajakiri „Eesti Noorus“

Maanum grāmātas 400 gadu pieminās
svētros sūk Finis savi sīstroso sulien
un nīslabākos novolejūmūs turpināta
vaktīvācāba un plāvētāna.

Prēmāte un tās spogulīs, kas nēda
19. un 20. gadsimta sākumā gango sēju. Pa
gādāsimātiem 19. un 20. gadsimta
idejām, un klāvis jūst un drīnbas
jūst. Lās mācītāji unas nojēnātē
19. un 20. gadsimta sākumā un gāca
kultūras celis. Tā vā 19. un 20. gadsimta
jaukotā.

Finis Akuraters

Eesti raamatu 400 aasta mälestuseks
saadan Teile oma südamlīku tervituse
ja parimad õnnesoovid edaspidiseks
kirjanduse õitsenguks.

Raamat on see peegel, mis näitab
eesti rahva ilusat vaimset nägu. Aasta-
sadade jooksul eesti rahva hing, õhu-
tatud vabaduse ja täiuse ideedest, on
võrsund võimsaks ja täis elu. Ärgu
miski varjaku tulevikus eesti nooruse
päikest ja hinge kultuuri teed. Seda
soovin eesti vabale noorusele.

Janis Akuraters

**KRISTMANN
GUDMUNDSSON**

Lugupeetud „Eesti Nooruse“ toimetusele

Olen ammu tundnud sümpaatiat eesti kirjanduse vastu. Mis ma olen lugend sellest, on olnud kõigiti sümpaatne. Kahjuks on ilusa eesti keele puudulik tundmine mind takistand tutvumast sellega nii hästi, nagu oleksin meeleldi soovind. Aga olge veendund selles, et mina ja ühes minuga ka teised islandi kirjanikud saadame Teile oma südamlilikud õnnitlused. Loodan, et Raamatuaasta saab õnnistuseks andekale eesti rahvale ja tiivustajaks tema kirjanikele väärtusliku loomiseks, nagu seni. Sel puhul ei saa jätta avaldamata soovi, et tulevikus sõlmitakse intiimsemad sõprussidemed Idamere ja Põhjamaa rahvaste vahel. Mõlemad pooled võivad vaid võita sellest vaimsest ühendusest. Algatust võiks teha sellega, et hakkaksime vastastikku tõlkima üksteise kirjanike teoseid, millise ülesande kallal võiks hakata töötama juba praegu. Oleks soovitav, kui „Eesti Noorus“ võtaks selle oma ülesandeks. Ühtlasi rõõmustaks mind väga, kui saadaksite mulle „Eesti Nooruse“ Raamatuaasta numbrid, milliseid katsumisin lugeda, et täiendada oma kahetsemisväärset puudulikku teadmisi Teie ilusa keele alal.

Edu ja õnne eesti rahvale ja tema kirjandusele. Elagu ja arenegu see Euroopa ja terve maailma kasuks ja rõõmuks.

Suurima lugupidamisega
Kristmann Gudmundsson.

*Med störste vägarhelsi
Kristmann Gudmundsson.*

☞K. Gudmundssoni käekirja loomulik suurus.

Dr. KÁLMÁN RADVÁNYI

**„Zászlónk“ tervitab
„Eesti Noorust“**

Ungari noorsoo-ajakiri „Zászlónk“ avaldas 1924-25. aastakäikudes õige põhjalikke artikleid eesti kultuurist ja sellest suurest tööst, mis selle kõrgete eesmärkidega maa noorus korda saadab. Ungari noored lugesid rõõmsa innuga eesti vennasrahva aukartust väärivate jõupingutuste tulemusist; kuulsid seal lugu Koidust ja Amarikust, sellest hõimulise kokkusaamise hurmavast sümbolist; lugesid Tallinna mütoloogilisest sünniloost; lugesid Narva laulupeost; eesti koolide jõulisest arenemisest; eesti maapõue varadest, Kohtla õlikivi-kaevandusest jne. Ja see sangarlik võitlus, millega eesti rahvas saavutas oma iseseisvuse, äratas ungari noortes tõsist imestlust ja aukartust.

Oleme veendunud, et eesti vaba ja rippumatu vaimu toitja ning kandja on eesti raamat. Ja meiegi, madjarid, liitume südamest eesti raamatuaasta pühitsemisega. Teame ju väga hästi, mis tähendab ühe rahva elus raamat, trükitud kirjatäht. Meie, madjarlaste, juures on kirjandusel õige suur poliitiline osa. Olles surutud võõraste rahvaste vahele, oleks ilma kirjanduseta juba ammu lõpnud meie rippumatu olemasolu.

Iga rahvas elab oma keeles ja keele kaudu; iseäranis väikerahvaste suurim aare peitub nende kirjanduse õitsengus. Tuhande aasta kestes on kirjamehed näidanud meile meie eesmärki ja pärast suuri kataastroofe on jällegi nemad hoidnud

koos meeletehes laostuvat rahvast. Nemad on valanud hinge ja vaimustust kõhklejaisse.

Raamat, trükitud kirjatäht, sulatab ühte sama keelt kõnelejad. Raamatu, ajakirja, ajalehe trükitud ridades kohtuvad need vennas-hinged, kes teadlikult töötavad ühiste sihtide pärast. Need, kes ühes ja samas keeles loevad raamatut, loovad endale tiheda ja võimsa terviku. Mitte riigipiir, vaid kirjasõna jõud hoiab rahvust koos.

Andku Jumal, et eesti raamat löikaks edu vilja! Eesti raamat koputagu iga eestlase maja uksele ning kandku laiali jumalikku sõna: isamaa-armastuse püha ja vaprat ohvrimeelsust, ausate tegude kalliks pidamist. Kandku laiali usku kaunimasse tulevikku ning tugevat tahet, mis loob selle kauni tuleviku.

Armsat eesti noorust südamlikult tervitades

Dr. Kálmán Radványi
„Zászlónki“ toimetaja

Magyon örvölék, ha
az Eesti Noorus és a Zászlónk a két
ifjúsági lap kapcsolatba lépne

Dr Radványi Kálmán

*Трагично не в знании аполонита, а в силе Духа,
а Дух сильнее выражается в художественной литературе.*

Влад. Гусев

VLADIMIR GUSČIK

„EESTI NOORUSELE“

On tarvis tõeliselt läbi tunda Raamatu aasta tähenduse kogu sügavust, et mõista, milline suur akt sünnib noore eesti rahva elus. Mitte labase kirjanduse kergemeelset lugemist pool-kirjaoskamatu rahvakihi lõbustamiseks, vaid suurt edasiminekut vaimse kultuuri teel toob kaasa enesega see Raamatu aasta.

Dostojevski, Flaubert, Goethe, Shakespeare ja veel kümneid suuri nimesid, väljastpoolt rahvast antud inimesoole, on noorsoo kultuurse kasvamise ammendamatuks allikaks.

Siirus,
Tõearmastus ja
Töö, Töö, Töö —

need on teednäitavad tulukesed teel kultuurile ja need tuled põlevad kõige heledamini raamatu lehekülgedel.

Kirjaoskamine ei seisa tähestiku tundmises, vaid vaimses jõus, kuid inimene vaimsus väljendub kirjanduse sügavuses.

Aidaku Teid Jumal sellel teel ja pidage meeles, et see, kes kord hakkab armastama raamatut — ei vaheta seda mingisuguste materjaalsete hüvede vastu maailmas.

Noored tuleviku kandjaina

(Elmises nris toodud kõne kokkuvõtu järg)

HINGELINE HARIDUS

Kuna noortest peavad saama haritud, truud ja ennastsalgavad isamaalased, tublid ja ausad kaaskodanikud, eeskujulikud perekonnainimesed, kodumaa ja rahva armastajad, siis tuleb noorte hinge toita vastava toiduga ja neisse istutada kavakindlalt kõike seda, mis eelloetletud hinge omaduste saavutamiseks tarvilik. See õpetus peab olema teoreetilist laadi tegelikkus, mida noored omavad nende koduümbrusest võetud nähete varal. Selleks pakub meie tegelik elu palju näiteid, nagu igasugu vaenuavaldused omas peres ja naabrite vahel, vargused, tapmised, võltsimised, enesetapmised, joomine jne. Need on igapäevased nähted, kuid nende nähete õiget tagapõhja ei selgitata kuskil mujal kui kohtus. See on aga hilja. Noorte hingealuste vastava selgitamise ja kasvatamisega tuleb neid elu negatiivseid nähteid vältima hakata. Vangimaja ei ole kasvatusasutus, vaid ikka ja alati hukatusemaja. Kuritegevus on kasvamas. Tagajärjerikast võitlust selle vastu tuleb alustada noorte hingealuste kasvatamisega. Igasugune seadusandlus on selle vastu võimetu.

Noorrahva hingealuseid tuleb kasvatada. Sellega langeb sellele osale väga suur ja õieti põhjapanev tähendus.

Kurikalduvusega noori kogutakse varjupaikadesse, kuid samal ajal valmistavad neid linnad, alevid ja agulid hulgana juure.

VAIMNE HARIDUS.

Selles osas antakse noortele mitmesugust vaimset haridust paljude kooli teadmiste täiendamise ja uute teadmiste juuretoomise näol, nagu ajalooliste, loodusteadlikkude, filosoofiliste, kirjanduslikkude, maadeteaduslikkude küsimuste käsitlemise teel.

Muidugi peavad ka need õpetused kandma ainult praktilist laadi. Ka sellekski pakub tegelik elu palju huvitavaid võimalusi jooksva sündmustiku varal.

TÖÖHARIDUS.

See osa peab noori varustama töötahte ja tehniliste oskustega või eriharidusega.

Maal õpetatakse tundma mitmesuguseid tööviise, tehnilisi võtteid, õpetatakse sepatööd, puutööd, nahatööd, rätsepatööd, aiatööd, põllutööd, karjapidamist, kodumajapidamist, traktoriga töötamist ja autosõitu, aurukatla tundmist, jahvatamist, fotograafiat, raadiotehnikat, igasuguste lihtsamate riistadega ümberkäimist, kas või lihtsalt tööriista tarvitamist. Praegune keskkooli lõpetanud noor teeb seda kõike, nagu isa või ema ees teinud. Kuid ta ei oska kõike seda, sest on enamiku ajast viibinud koolis, eemal talu töödest. Linnas sellevastu õpetatakse seda, mis linnakodanikule tähtis, nagu mitmesugused käsitööd, oskusi kantselei ja kontori töödes, masinkirja, mehhanika tööd, autosõitu, raadiot, fotograafiat.

Siia ossa kuulub ka igasugune kehakultuur, nii maal kui linnas, ja igasugused lõbustused, mängud, tants, muusika, näitlemine, seltskondliku läbikäimise õpetus, riietumine, moest arusaamine jne.

Eriti on aga tähtis töötahte kasvatamine mitmesuguste töövõistluste näol.

Seega täidaks selline noorte organiseerimine ja kasvatamine ühtlasi ka rahvaülikooli ülesandeid, mis meil puudub ja mille puudumine end suuresti tunda annab, kuid mille kohta ma ei usu, et rahvaülikoolil meie juures võiks olla sama pinda kui Taanis. See aeg on mööda.

RIIGIKAITSELINE KASVATUS

ja organiseerimine jäägu kaitseväe ja kaitseliidu hoolde, kuid selle tööga tuleks alustada noorte organisatsioonides ja see kokkukõlla viia kaitsevälise kasvatusena nii, et noored vastaval vanusel noorrahva kogudesse astumisel võiksid eduga töötama hakata kaitseliidus.

Erilisi ruume esialgu kohe ehitada pole vaja. Selleks tuleks ära kasutada nii maal kui linnas vastavaid ruume koolimajades, haridusseltsides ja muude ideeliste seltside hoonetes, kaitseliidu ruume ja platse.

Samuti tuleks kasutada ka mitmesuguseid koolide ja seltside õppevahendeid, raamatu-

kogusid, muidugi ka teatud määral õppejõude, eriti suvel.

Kindlama-ilmelised peaksid olema töölaagrid. Need tuleksid asutada, kuid muidugi nii, et võimalik on kasutada juba kohalolevaid ruume. Paljud võivad neist olla ühised kaitseüldiga. Kus vastavaid eeldusi olevate mõisahoonete jne. kasutamiseks ei ole, seal tulevad laagrid asutada. Vastav noorte seadus peaks looma selleks eeldusi.

NOORTE KOGUD.

Noorte kogud asutatakse valda, alevisse, alevikku, linna, kusjuures suuremates valdades ja linnades võib kogusid olla mitu. Noorte kogude piirkonnad määrab noorte peavanem.

Noorte kogudesse kuuluvad kõik vastava kogu ümbruskonna kümme aastat vanaks saanud eesti kodakondsuses seisvad mees- ja naisnoored, kui nad ei kuulu mõne teise noorsoo organisatsiooni liikmeks.

Noorte kogu tegelikuks juhiks on kogu vanem, kelle määrab ametisse ja vabastab sellest noorte peavanem, tarbekorral ära kuulates maakogu vanema arvamist. Kogu vanemal on nõuandva organina üldküsimuste otsustamisel abiks noorte kogu juhatus. Majanduslikes küsimustes on kogu juhatusel otsustamise õigus.

Muud vastavad määrused noorte kogude kohta peaksid sisaldama muidugi noorte seadusi.

Ületanud seaduses ettenähtud kogusse kuulumise vanuse, võivad noored vabatahtlikult noorte kogu liikmeks endiste õigustega edasi jääda, soovikorral moodustades omaette noorrahva kogu. Noorrahva kogu on noorte allüksuseks ja kuulub noorte kogu vanema üldjuhtimisele. Noorrahva kogu oleks noortele alaliseks sidekohaks ka pärastises elus, kuni surmani.

NOORTE MAAKOGUD.

moodustatakse vastavas maakonnas ühes linnade ja alevitega asuvatest noorte kogudest.

Maakogu liikmeteks võivad olla ka teised selles maakonnas asuvad noorsoo organisatsioonid.

Maakogu tegelikuks juhiks on maakogu vanem, kelle määrab ametisse ja vabastab teenistusest noorte peavanem.

Maakogu vanemal, samuti kui noorte kogu vanemal, on abiks maakogu juhatus.

NOORTE KESKKOGU.

Noorte Keskkogu moodustub noorte maakogudest ja kõigest üleriikliku iseloomuga senistest noorsoo organisatsioonidest.

Noorte Keskkogu ja seega kogu noorsoo kasvatamise juhiks ja hingeks on noorte peavanem.

NOORTE PEAVANEM

on noorte kogude ja teiste noorsoo organisatsioonide kõrgemaks tegelikuks juhiks. Ta hoolitseb ja vastutab noorte organiseerimise, kasvatamise ja juhtimise korralikkuse eest Riigivanema ees.

Temale alluvad kõik noorte vanemad, kasvatajad ja muud tööjõud, keda ta ka määrab ametisse ja vabastab sellest.

Tal on õigus täiendada kogude ja maakogude juhatusi vastavate, noorsoo kasvatamisele kasulikkude isikutega. Samuti võib ta täiendada vastavaid revisjonikomisjone, mis eriti tähtis, et nendes järelevalve asutistes oleks alati asjatundjaid ja töökaid inimesi.

Noorte liikumises peavad noorte peavanem, noorte vanemad, instruktorid ja mitmesugused muud tööjõud olema palgalised ametid, kuna sellel tööil on suur riikiik tähtsus ja selle tõttu tuleb seda teostada ka suure järjekindlusega. See nõuab tublide inimeste täit tööjõudu. Samuti peaks riik kandma noorte peavanema katselei ja noorte keskkogu kulud täielikult ja osaliselt maakogude ning kogude kulud. Osa kulusid kataksid noored ise, kuid sellele ei saa panna suurt kaalu, sest tervel noorte organiseerimisel peab olema põhimõtteks, et noorel enesel ei tule kanda kulusid, sest neil pole oma tulusid. Vanematele teeks kulude kandmine sageli raskust. See tuleb hoida ära.

Noorte organisatsiooni tegevus peaks olema vabastatud igasugustest maksudest, lõivudest. Noortel ei ole oma tulusid, riik kannab kulud, siis ei tarvitse riigil hakata toetusi tagasi võtma, mis tegelikult suurendab kulusid. Pealegi kannab riik neid kulusid teadmisel, et kasvatatud noored hakkavad pärast kandma riigi kulusid ja aitavad teistpidi kui korralikud kodanikud kaasa kokku hoida riigi kulusid. Eriti tuleb siin mõelda nende kulude vähenemisele, mis peaksid toimuma aja jooksul vangimajade, kohutude, politsei jne. alal.

Terve noorte organisatsioon peaks alluma kõrgema juhtimise korras Riigivanemale.

Üksiku ministeeriumi alluvusse ei ole noorte liikumise juhtimist otstarbekohane paigutada,

ED. OLE
KESKUSTELU

kuna see 1) võib kalduda bürokraatsusse ja omada aja jooksul kooli distsipliini ning ilme, mis ei ole otstarbekohane; 2) võib kalduda poliitilistele mõjutustele kas ministeeriumi juhi või koolitegelaste poolt; 3) iseseisev noorte liikumine peab looma teatud tasakaalu ka üldisele haridusele, mis sageli kipub kalduma šabloonsusele; 4) noorte liikumine vajab pidevat juhtimist, kuna ministeeriumi juhid võivad sageli muutuda; 5) noortes peitub rahva kõige suurem väärtus — rahva tulevik — rahva noorte malev — sellepärast allugu see riigi kõrgemale võimule — Riigivanemale — otseselt.

Noorte kasvatamise organisatsioon on nähtud ette sellisena sellepärast, et noorte liikumine tähendab teatud õppetegevust noorte enesealgatusel ja kaastegevusel. Sihtide elluviimine nõuab järjekindlust. Järjekindlus ongi kogu noorte tegevuse eeskujuks ja seega tähtsamaks pedagoogiliseks nähteks. Sellepärast ei ole parlamentlik kord niisuguses organisatsioonis täiel määral teostatav. Aga ka koolikord pole vastuvõetav, kuna see täiesti eitab noorte kaastegevust ja kaasmõju kooli organisatsioonis. Kool ei ole noortele oma asutuseks, kuna käesoleva seaduse alusel loodud organisatsioon peab just noortele kujunema teiseks koduks, nende oma nooruslikuks

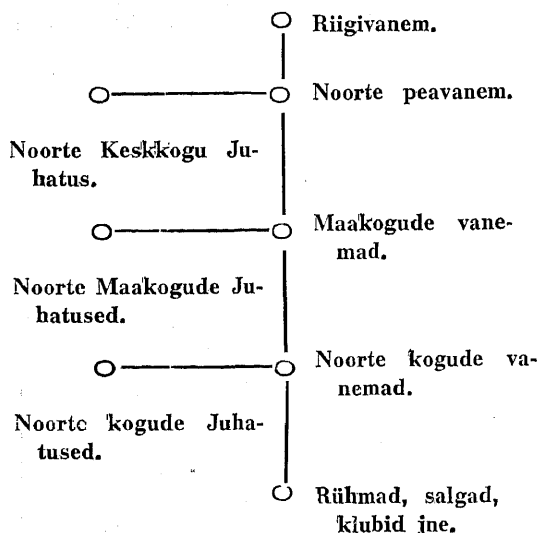
tegevusväljaks, kus nad omavad oskusi ja teadmisi isetegevuse kaudu ja jäävad sellega ühendusse elu lõpuni.

Ainult koordineerimiseks ja märkamatuks juhtimiseks, aga ka noorte juures kergesti tekkinud konfliktide kiireks likvideerimiseks on tarvilik noorte peavanema otsekohe autoriteetne võim. Seepärast peavad ka kõik noorte kogude juhatused juhtimise küsimustes kandma nõuandvat ilmet. Otsustav hääli on neil majanduslikes küsimustes.

Seega oleneb kogu liikumise intensiivsus ja tulemused pea täielikult noorte peavanema isikust. Ta peab olema noorte tuli, peab neile olema autoriteediks, tõe, õiguse ja korralikkuse sümboliks, ideaalsuse kujuks. Edu oleneb noorte peavanema oskusest valida endale ka noorte tegevusele väärilisi kaastöölisi ja võimest rakendada terve aparaat nii tööle, et see käiks seesmisel sunnil. Noortele on tarvis tuld, ideid ja oskust neid vankumatult veenda.

Noorte peavanema tegevuse üle peab kontrolli vastav revisjonikomisjon kitsamas ja kogu seltskond — laiemas mõttes. Ei täida peavanem temale pandud kohustusi ja lootusi, siis peab sellest Riigivanem tegema otsekoheised järeldused, nagu paljudes muudeski riigihüvides tarvilikkudes küsimustes.

NOORTE ORGANISATSIOONI SKEEM.

Noored, pidagem meeles, et meie hoolde on usaldatud kõrgeima hinnan — yerega — võidetud pant — Eesti. Selle üle tuleb olla uhke, aga mitte ainult uhke, vaid ka tegelik vastutaja ja hoolitseja. Igas meie noores peab voolama see kõrge veri, mis ei ole ostetav kullaga ega hõbeda eest, mis ei müü ka ühtki kaas-maalast läätsileeme eest ei isiklikus ega võõra huvides ja mis on valmis end siis kohe ohverdama, kui meile usaldatud kõrget panti hädaoht ähvardamas.

Meie peame enesest armutult välja kitkuma kõik need väärnähted, mis meisse imbunud 700 orja-aasta kestel.

Igas eestlases hõõgub kütisetule kuum virn, mis on kõrvetavam kui leektuli. Noored, puhume sellelt virnalt tuha ja leegitseme nähtava kuumatule, et kogu maa ja rahvas oleks valgustatud ja et meie väike riik ja rahvas kasvaks, kosuks, õitseks ja meie maa kannaks rohket lõikust igaveseks tulevastele põlvedele.

Reforme, põhjalikke reforme on tarvis kõigil aladel. Töö ja ainult püsiv ja oskuslik töö on tuleviku pant. Ja ainult nii võime olla väärilised tuleviku kandjad, seades lipukirjaks: Kasvagem Kalevite kange sugu!

ASPAZIJA

KAKS LUULETUST

Une kauguses

Une kauguses, kiirte hülguses,
Tähes kustubas õnn mind kufsumas.
Käsi ringutan, nuffes pälvetan,
Tagasi ei saa, mis läind kaduma.
Lõõsas närtsinud, poris fallatud
Hinge värinad, õied õrnemad —
Sumbus naeruga, kãras kustus ta,
Vaikis kuulmata õrn meloodia — —
Une kauguses, kiirte hülguses,
Ligipãasmatu, kãffesaamatu!

Lãti keelest M. PUKITS

Sãdelev kuu

Jõe pinnal helgib
Sãdeledes kuu,
Mind kui kutsuks sinna
Avatelev suu;

„Tule kaugusesse
Kaasa minuga,
Lase ennast sõuda
Nãkipaadiga.

Purjed puhtast kullast,
Tüür kui hõbeloit,
Juhivad meid tähed,
Saadab kumav koit.

Tule kaasa sinna,
Kus on õnnemaa,
Vaikne kuu kus kohtub
Pãiksetütrega.

Kiir kus kiire seltsi
Sãral ühineb,
Vaim kus vaimu juurde
Tundel lähineb.

Igatsus kui udu
Kiiresti seal kaob,
Igavene valgus
Lõpmatuse vaob.“

Lãti keelest M. PUKITS

Sulaspoisi suvi

Katkend

Toomingad, sirelid ja õunapuud on õitse-
nud ja parajasti õitseb rukis väljal. Nagu
kollased varsad kihutavad taoti õisrügemen-
did ühelt söödilt teisele. Ja aias, peremehe
toaaknate all on žasmiinid, poolpakatand ja
pungades.

Meie Märdiga määrime vara hommikul
vankreid — algab sõnnikuvedu.

— Kogu nüüd jõudu, Jaan, — lausub Märt,
— preili on kodus.

— Milline preili? — ma küsin.

— Peremehe tütar. Kas sa ei tea. On
sõitnud koolist suvepuhkusele. Täna hommi-
kul üteldi mulle, et viiksin Alma asjad vank-
rist tuppa...

Siis sõitnud, mõtlen ma endamisi ja ei
lausu midagi. Ja mulle näib, nagu oleks talus
midagi muutund. Teda kutsutakse Alma...
Ja ma unustan teravad valud seljas, mis mind
ühes raske tööga hakand piinama. Mõtlen
uuest inimesest minu igapäevases elus...
Missugune ta küll on, see Alma?

Ja ootamatult kohtan ma teda. Ma sõi-
dan piki tanumat aiast mööda tühjalt koju ja
märkan teda siinsamas aia taga, täiesti ligidal.
Ma ei tea, mis teha, siis kergitan mütsi ja
tervitän.

Ta vaatab, painutab pääd ja pöördub ruttu
kõrvale... ja ma olen mööda.

Ta on sale ja painduv tütarlaps. Mustad
rõivad on tal ja paks ruuge juus...

Milline ma küll välja näen? mõtlen ma
pärast seda.

Kõik must, määrdund... Ta vist vihas-
tas minu pääle. Miks pidin ma tervitama? Ja
sada erisugust mõtet piinab mind.

Ainult mulle tuleb üha uuesti meele, et tal
on mustad rõivad ja paks ruuge juus. Teda
kutsutakse Alma Grant, kui imelik see on...
Kuid mis siis mul sellega tegemist! Ei, ikka
ja ikka tuleb mulle meele see kogemata koh-
tamine.

Ma ei näind teda enam kuni laupäevani.
Ent laupäeval pärast lõunat on mul vähe aega
ja peremees käsib mul kanda musta kohedat
mulda lauda tagant aeda, — lilled jaoks.

Ma võtan vana ruhe ja labida ning kee-
ran püksid kuni põlvedeni. Lauda taga on
virtsane ja muld must kui süsi. Ma täidan
ruhe ja viin aeda. See muld koosneb vaid
mädanend taimede jäänustest ja sellepärast on
nii rammus.

Ma siirdun oma kandamiga suurde aeda.
Lilled õitsevad siin ja sääl ja žasmiinipõõsad
lõhnavad ja õunapuude all valitseb niisugune
rahu...

Ja uue lillepeenra ääres seisab Alma ja
lausub mulle:

— Kallake siia, palun... — ja ise on
nii kohmetu. Ma kalkan musta mullakandami
tema jalgade ette.

— Tuleb kohedaks teha, — lausub ta.

Ma ruttan ja tasandan labidaga mulda.
Kuid süda väriseb mul imelikult ja ma ei tohi
silmi üles tõsta tema poole, kes siin seisab.
Ma näen vaid tema jalgu ja rõivaid, muud
midagi.

Noored astritaimed lebavad siinsamas —
nii siis nende jaoks tehakse seda peenart.
Need taimed võtab ta oma kätega ja istutab
mulda. Armsad lilled! Ja ma ei kadesta neid.

Mullast ei jatku ja ma toon veel teine ja
kolmas kord. Selle aja sees on Alma maha
kükitand ja istutab lilli — ühe siia, teise
täna.

Kui ma saabun kolmanda kandamiga, lau-
sub ta: — nüüd jatku... On ju raske
muld...

— Ei, pole viga, preili — ma lausun —
ma võin veel tuua, kui vaja.

— Ei, ei, nüüd jatku. Kuhjaga jatku.

Me seisame hetke teineteise vastu, ja ma
ei tea, mis ütelda. Ma taipan ja tahan minna,
kui ta lausub:

— Kas teie, Jaan, juba ammu sulasena
teenite?

Siis tõstan ma silmad ja kiindun temasse
ja näen teda tervikuna, tema saledaid käsi ja
silmi ja peaaegu unustan, et ma pean midagi
ütleva.

— Teist aastat... ühe aasta töötasin su-
gulaste juures.

— Teie jaoks on see küll liiga raske, —
lausub ta, langetab silmakulmud ja vaatab
lilledele.

— Teie peaksite tegema midagi muud, —
jatkab ta.

— Miks muud? Ma võin ju ka nii.

— Ei, teie peaksite tegema midagi muud, —
ütleb ta juba julgemalt ja vaatab jälle minu
pääle, nüüd juba päris julgesti nagu väike
tütarlaps, nagu öde. Ja isegi naeratab vähe
ja ainult siis kuulen ma tema viimaseid sõnu:

— Teie saatust on kummaline, sellepärast
ütlen ma nii...

— Kummaline saatust! — Ah nii. Siis ta
teab isegi minu saatust, ma mõtlen, ning minus
tärgab viha ja uhkus. Ei, mis on inimestel
tegemist minu saatusega! Ma katsusin oma
jõudu ja see osutus nõrgaks, ja palun mitte
segada minu asjadesse! Ärge puutuge minu
unelusi!

Hüva, ma olen sulane, ori, ma tahan nihuke
olla, ma mõtlen. Ja minus tärgab viha, ja uh-
kus kasvab, ning ma tahan teda haavata nende
sõnade pärast.

— Noh, minu saatusega ei ole kellelgi te-
gemist. Ma elan nagu ma võin, — lausun ma
ärrituses. — Eks teil ole hää; mis te siis ta-
hate!?

Ma tunnen, et veri mu pääs hakkab laine-
tama, ja ma lähen. Kuid tema on õhetav, hä-
belik ja kummardand pää lilledle manu.

PUTSEPP

ASUNIKUD

II

Jaanipäev on käes, ja ma teen „simmani“ ühes Kärklini Andresega meie peremehe reheel. Peremees on sellega nõus.

Juba hommikust saadik kuulub päev minule. On ju ka jaanipäev ja ma ise ka olen Jaan.

Ma rakendan musta vankri ette ja sõidan kaasikusse. Kaskedel lehed vaid läigivad haljusest; ma raiun kaseoksi ja noori kaski ja laon koormasse. Ma raiun ka mõne tammeoksa või pihlaka.

Viin koju, tõukan koorma rehe ette ümber ja sõidan veel. Ja veel, Ja kui kolm suurt koormat on kodus, hakkame meie reheelust puhastama.

Minna tuleb mulle appi ja karjapoiss Kusti, kellel ka vaba päev juhtund. Kõige päält katame meie õlgkatuse seestpoolt pikkade kaskedega. See on rehepeksust liiga tolmune. Tolm võib hakkata langema õhtul tantsijaille kaela ja see oleks üpris ebaviisakas.

— Võta nüüd, Kusti, nood kased ja too sisse, — lausun ma.

Ja ma ronin treppidel ja kinnitan rohelisi, lõhnavaid kaski räästa alla ühelt ja teiselt poolt. Tööd on palju ja meie rühime, kuid ei tunne ei väsimust ega söögi-isu. On nii pühalik kõike ehtida.

Ja pärast lõunat paistab reheelune seestpoolt nagu lehtla — üleval, kuhu iganes vaadad, elav roheline katus. Näib nagu oleksid pulmad... Ma mõtlen endamisi, kuipalju tantsijaid siia kokku tuleb. Andres on kuradi poiss, tal on tuttavaid pool valda ja ta oskab teateid läkitada. Rikkad peretütred ka tulla... Alma on vist teatand. See au muidugi kuulub mulle — ma olen ju korraldaja.

Päike vajub õhtu poole — tuleb Andres. Saand vara tööst valla. Ta on veel tööriivais, õhtul jookseb tagasi ümberrõivastuma.

— Oh sa kurat!... Ujaa! Siin näib ju

kui paradiisis. Sa oled terve metsa siia toond! — ta kisendab tantsusaali vaadeldes.

— Kui vaja, siis vaja! — lausun ma.

— Ärge laskem end blameerida.

Ja meie toimetame edasi. Kõik suured pingid ja istevahendid, mida võib võtta, toome meie toast ja asetame seina ääre. Kuid neid on vähe. Kus siis rahvas istub, eriti neiid, ütlen ma.

Meie toome kuuri pealt mõned pikad laud ja paneme niisama hõõveldamata ümmargustele pakkudele — pingid on valmis. Laud lõhnavad vaiku ja ühes närtsivate kaseokstega muudavad õhu täiesti uimastavaks.

Mu silmis särab rõõm ja õndsus ja süda ei malda hõiskeid ohjeldada...

Siis meie toome minu laua muusikantide jaoks ja asetame nurka.

Minna katab selle valge laudlinaga ja panch sinna kruusi lilledega. Siis peab veel igasse nurka säädma lambi ja keskele suure laelambi kõie otsa.

Hüva. Kuid muusikantide jaoks on mul aidas kaks pudelit viina. Õlut annab peremees kuipalju vaja — on ju oma simman.

Muusikandid on: Avotin kaherealise harmoonikaga ja Blekte viiuliga. Ning mõlemad tahavad hästi juua. Rahas peab maksma igale kaks krooni, kuid siis lubavad ka mitte laiselda. Jah, takti neil on.

Ma ropsin suitsend katuse õlgi pika kase oksaga, ja kui tolmu põrandale langend, pühib Minna selle kokku ja viib välja. Minna on täna nii rõõmus — tema on simmani peremant ja mina see isand.

Siis oleks vist kõik. Noh, mingem siis pesema ja ümberrõivastuma.

Oo, suur, rikkumatu rõõm! Tuhanded mõteted ja ootamine ja uhkus ja süda tantsib ja imestab: pärast pikka päeva ei mingisugust väsimust!...

Päike on loojenend ja on ilus õhtu. Ma olen rõivastund täiesti ebahariliku talusulaseks: mul on valge krae ja kirju side. Ja imekerge olen.

Veel pole mu ballil ühtki. Meie kõnnime Andresega ehitud tantsusaalis ja meie sammud kajatuivad. Kuid varssi hakkab rahvast saabuma. Tööd on vastu pühi nii palju: pesemise ja rõivastumisega saab valmis vaid kella kümneks, üheteistkümneks.

Näe, juba mängivad! Muusikandid tulevad kärrega. See on hää! Kuulevad, et aeg käes.

Nad tulevad sisse ja lõövad marsi lahti. Kurat, milline tuline viiul tol Blektel! Ja Avotin on meister lõõtspillil: paistab, kõik kolmkümmend kuus keelt kisavad korraga, kui ta oma mänguriista sõrmitseb.

Ma toon pudeli viina, meie joome ja hammustame sõira päale. Tuleb ka Märt ja peremees. Ja tähelepanematult tüdrukud ja poisid, tüdrukud ja poisid. Ühed iigutades, teised hõisates, tüdrukud kõik lilledega.

Mul on kuue küljes suur punane poeng Alma aidast. Kuidas see sinna aita juhtund, seda ma ei tea.

Kuid täna olen ma Alma vastu uhke, väga uhke, mõtlen ma.

Ma lähen nurme ääre. Mõõda põllupeenraid ja teed tuleb rahvas, suure karjana, ei

jõua äragi lugeda. Kauge sumin kostub veel nägematuilt, kes veel kaasiku taga... Ja tunni jooksul on tantsusaal täis ja tuled põlevad, ja kased lõhnavad nagu roheline katus üle tantsijate.

Ma lükkan mütsi kuklasse. Kui palav tuulekeeris haarab mind, kui näen rahvahulgas Almat sõpradega. Ma teesklen, nagu ei näeks teda, kuid hullata tahan ma, tahan olla kõigist üle!

Ning kui hakatakse mängima, ma võtan Minna ja tantsin kui uimastund. Magus õlu paneb vere käima ja ma olen kotkana kerge. Ikka metsikumalt ja metsikumalt tahaksin ma lennata.

Ma lükkan mütsi veel enam kuklasse, pühin higi ja hüüan: — Poisid, tantsige, miks istute! Tüdrukud lähevad vanaks igavusest! Ning põrand kumiseb ja tantsijad naeravad.

— Mängige! — kisendan muusikantidele, kui nad vaikivad.

Ma ütlen Kustile, et tooks veel paar pudeelit valget napsi ja õlut. Ning hängen kõigile, kes juhtub lähemal olema, ja joon ise.

Keegi vanake ei taha juua: rind valutab. — Sa ahvinägu! Ma sul rinnutan! — Ja haarates kraest kinni ma raputan teda kui kändu: — Joo! — Vanamees hakkab kisama, väikese peenikese häälega, nagu tapetav põrsas. Kõik naeravad kui kōdistatud, kuid ma lõõn jalaga vastu maad ja hüüan: masurka! jandalin!

Jalad mul kui tuld täis, ma ei jõua paigal seista. Ma haaran tüdrukuid ühe teise järele ja keerutan, kuni uimastun. Kõik nad on väsind, higised.

Mitmed lilled kukuvad põrandale ja tantsijad sõtkuvad neid. Mõru lõhn küllastab õhku ja kõik uimastuvad veel enam. Ma tantsin nagu tuulispask; mind vaadeldakse ja imetletakse. Ja nii mõnigi tütarlaps palub: — Jaani, nüüd jätkub, ma ei suuda enam! Palun, armas Jaan! Ma ei jaksa...

Kuid ma ei tunne veel mingisugust väsimust. Ma võtan uhked mammatütred, Alma sõbrad, siis ma olen õige kaval ja nemad imestavad, et olen seesugune.

Alma ootab, millal ma temaga tantsin. Kuid ma olen uhke. Ainult kui daamid on eesõigus, juba pärast keskööd, tuleb ta äkki minu juure, paneb käe mu õlale ja palub mind. Ja ma tantsin.

Siis sünnib midagi erilist. Ta on nii noor ja painduv ja silvakas ja hingab nii kergelt ja vabalt. Ja ma tahan tema käsi suruda tugevamini, ja siis tajun ma vere soojust ja ma tahan, et ta oleks mulle veel ligemal. Veel ligemal, veel ligemal... Ma sulen silmad ja mõtlen, et ta on mu käte vahel... Ning ta ei tõrgu vastu...

Ma tänan ja lahkun tantsusaalist. Ja minu rõõm ja muretus on kadund. Uued tundmused on minus ja ma ei ole enam uhke. Armastus...

Ma lähen jälle sisse ja pean olema tema läheduses. Kuigi vaid tunda tema hingust, kuigi vaid tähelepanematult tema rõivapalistsi puudutada! Ma märkan tema pilku sandadete hulgas ja punastun ega tea enam, mis teen.

A. KOCH-ARKO

Suviõine

Kui suviöö lõhnab ja sumab park põline, kohavad veed, loodes õhkub ja kollakalt kumab, — hulgud üksinda pikal alleel...

Varjat pargiteed, kuuvalge laigud, ööbik laksutab kuski kui narr, jõelt naeru ja laulusid kaigub, kriiskab mandoliin, plõnksub gitarr.

Üsna sihitult uidad ja uidad ja jahutad kuumavat pääd, kuni, sa ei tea isegi kuidas, tunt pingile istuma jääd.

Vana pargipink... Toomingailt vist ka tänavu öitelund? [langes Tulid tuisud ja tormid ja hanged ja ööd täis unetut und...]

Nii istud veel aohämu paigu, idas punetab, tõusnud on tuul. Neelad alla ühe unise haigu ja lähed siis — muigega suul.

Piki kai-ääri tukuvad laevad, jõgi aurab ja part prääksub roos. Sillakäsilal luksudes kaebab hüljat armastust purjus pierrot.

Tüdrukud tulevad minu juure ja kutsuvad tantsima. Kui mahedad nad on! Ja kui paljud mind armastavad! Ma olen nii noor ja ilus... Põrand kumiseb ja tantsijad kisedavad ja öö muutub valgeks... ent minus on midagi uut, veel olematut.

Ning siis ei ole teda enam... Ma lahkuna vargsi rahvahulgast, lähen aia äärt mööda ja mõtlen midagi temast. Ja äkki hüüab ta mind aias rõdult:

— Jaani, tulge siia!

Ma lähen läbi kitsa värava. Rõdul põleb tuli ja on kaetud laud. Sõir ja mesi ja vein ja lilled ja pärjad. Kuid ühtki inimest.

— Jooge! — Ja me joomes mõlemad.

— Ja võtke sõira. Siin on sõir.

Ma murran tüki ja panen suhu.

— Ei, mis võtmine see siis on. Võtke rohkem. Ja veel veini.

Ta kallab veel ja ma joon ja puiklen vastu, et nüüd on küllalt. Kuid süda mul heliseb nagu kell.

— Ujaa! Mis joomine see nüüd! Jooge rohkem! Täna on jaanipäev, ja teie olete Jaan.

Ning ta kallab uuesti ja ma pean jooma. Meie seisame täiesti teineteise ligidal ja ta lööb silmad maha ja naeratab. Ma ei saa midagi ütelda.

— Alma! — hüüab toast peremees, — too meile sõira!

Kuid ta ei kuule.

— Jooge! jooge! sunnib ta ja kallab tume-punast veini minu klaasi ja küünitab pika, saleda käega. Ta rõõmustab, et ma pole enam pahane.

Rõdul on vaikne ja poolhämär. Pärjad lõhnavad ja minu ees seisab Alma ja kallab uuesti veini... Ma kaotan aja ja koha tajumise... — Alma, Alma! — hüüab toast isa ja kostub kära, kõnelused ja sammud, uks avaneb...

— Oodake siinsamas, — lausub ta tasa ja lahkuib ruttu. Ma näen, kuidas ta kuju kaob ukse taha ja tunnen, et miski langeb põrandale. Mu veiniklaas on põrandale kukkunud ja purunend kildudeks. Vein tilgub trepiastmeil alla. Mind valdab müstiline hirm, ja ma las-kun rõdult aeda...

Paistab rohekaskollane kuma ja hommik.

— Oodake siinsamas, oodake siinsamas! — kuulen ma üha ning ei saa aru, kus olen. Ma olen joovastund mitte õllest ja veinist, vaid sõnadest...

Miks ma ei oodand, miks ma ei oodand?

Aga kui ma näen, et tõuseb päike ja saabub varsti päev ning õitsevad niidud, mõtiskelen ma midagi endamisi ja naerateelen. See on tõesti suurepärane, kui Alma mind armastab!

— Fui, tüdruk, — mõtlen ma. Sa tahad mind tüssata? Ei, veel ükski pole minu üle valitsend ja ka sina ei saa mind. Ma olen ilus, uhke sulaspoiss, ma olen enese, mitte sinu jaoks!

Ja minu noor süda hoovab kui voom, täis jõudu, ja ma kõigun selle laineil ja olen õnnelik.

III

On pühapäev ja ma laman talli pääl heintel. Sää! on tänavune ristikhein ja lõhnab nii õrnalt närtsind lillede järele. See minu kätega niidetud ja koristatud.

Läbi luugi näen aeda. Tuul sasib õunapuid ja painutab suuri laiui oksid. Taevast on täis sinist vina ja kõik näib tiinena ja ühes sellega täis rahu.

Õunad langevad okstelt ja ma võin kuulda, kuidas nad põrkavad vastu maad pehme, raske mütsatusega.

Ma tahaksin olla nüüd õunapuude all ja näha, kuidas õunad langevad, kuid minu ase on siin ja ma võin kõige selle üle vaid mõtiskella.

Ma näen, kuidas Alma läbib aia, tasa, nagu vajaduseta. Ta kannab jällegi noidsamu musti, kergeid rõivaid, mis kevadel, kui nägin teda esimest korda, ning ta on ilus. Ta läheb, kummardub, võtab õunu ja viskab nad jälle maha. Ja siis mõtleb ta...

Kas ta mõtleb ehk minust? Ta on ainuke, kes mõtleb minust ja kes tahtis, et mul teisiti oleks. Armas Alma! Sa oled nii hää kui päike hädisele lillele.

Ja milline paha olen ma alati olnud. Ma hakkain kõike meele tuletama...

Jah, ta ei tea, kui armas ta mulle on. Seda tunnen ma alles nüüd. Ma armastan, armastan sind, tütarlaps, ma lähen sinuga ühes

maailma otsani, lausu mulle vaid üksainus sõna.

Ta tõstab ootamatult silmad ja vaatab kaugele minu luuki, justkui oleks kuulnud minu mõtteid. Jah, ta armastab mind! Magus õnnevärin läbib ta mind nende mõtete juures. Nii siis ma võiksin võtta tema käe ja silitada seda ja ma võiksin talle julgesti silmi vaadata ja tema ei keelaks mulle seda!

Ta tõstaks mind välja minu sissemüritud elust ja näitaks mulle laia maailma, ja ma läheksin ta kõrval nagu tugev, noor sõdalane ja tasandaksin kaljumäed, kui need tal teel ees oleksid. Ma oleksin suur ja võimas, suurem kõigist tema pärast. Mul oleks aed ja õunapuud ja põllud ja heinamaad, ja tema aias siin lilled oleksid minu jaoks kasvatatud...

Hoovavad unelused tulevikust tulevad üle minu ja mulle näib, nagu puistaks päike oma heledust minu hinge. Ma unelen kaua ja kui ärkan, olen jälle sulaspoiss ja mul pole midagi muud, kui minu tööst paistetund käed ja hall kuub, mida kannan päevast päeva... Ja kurbus tuleb...

Kuid ma katsun oma tugevaid käsi ja vannun kõige juures, mis mulle püha, et ma murrin selle tammi, mis mind eraldab tollest laiaast elust, mis temas peitub. Ma hellitan suuri mõtteid, täitumatuid mõtteid ja lausun: küll näete, mis ma korda saadan, seda, mida pole ükski suutnud! Ning üle minu mõtete kohiseb tuul aias, liigutab päevalilli ja painutab õunapuu oksid, ja ma kuulen õunu langevat ja ma olen ükski, unustatud sulaspoiss talli pääl värskes lõhnavas ristikheinas.

Kui ma õhtul mõõdun aiaid ja olen jälle oma mõttesse süüvind, äratatakse mind õrn hää.

— Jaan, oodake!

See on Alma. Ta seisab ja vaatab minule otsa ja ei tea muud midagi ütelda. Siis taipab seda häbelikult ja korjab õunu. Ta tuleb aia juure ja küünitab mulle paar suurt, lõhnavat, punast ja valget. Terve põletäis on ja ta sunnib mind kõiki võtma.

Ma lausun vaid tasa aitä ja näen, et tema väike käsi otsib veel põlles.

Kui ma tahan minna, lausub ta:

— Ma sõidan varsti ära, kooli. Teie peate viima mu linnani... Kas teie tahate sõita? Ma ei saa midagi vastata.

— Ma pean sõitma teisipäeval. Ja ma ütlen isale, et ta teid laseks... Ma tahaksin veel teiega rääkida. Teie olete uhke. Teie olete küll pahane mulle?

— Ei, ma ei ole pahane! Ma pole teile kunagi... Ma õhetan, ja ei tea, mis teha, hammustan ja sõõn õuna.

...Terve õõ ja päev mõõdub kui unes. Ma arutan eneses kõik läbi, mida rääkida, kordan endamisi ja naeratan. Alma...

Esmaspäeva õhtul, kui tulen põllult koju, laseb peremees mul vankri korda sääda, millega ta linna sõidab. Vanker on varjuall, vastu aeda. Ma keeran mutri telje otsast lahti, tõmban ratta otsast, määrin ja keeran jälle kinni. Kui vanker valmis, näen, et Alma kõnnib aias ja korjab õunu.

— Tahate õuna? — ta naeratab jälle sõbralikult ja armsasti. Ma lähen ta juure, ja meie oleme vaid kahekesi suures aias. Ta küüni-

tab mulle õuna ja ootab, mis ma veel ütlen. Ma olen kohmetu nagu ikka.

— Too on suur õun, kuid ma ei küüni teda võtma, — ütleb ta.

Ma vaatan ja ei ulata ka.

Ta seisab ja mõtleb, üsna minu ligidal. Ma tajun tema hingeõhku, näib, isegi ta ihusoojust. Ta paistab nii väsind ja vaatab ümber.

Ja jälle küünitab ta õuna järele.

— Tõstke mind... siis ma ulatan, — ütleb ta äkki ja vaatab üle õla minu pääle.

Mul käed värisevad ja tema ootab.

...Ma ei või, — lausun nagu uimane, ent tema on veel lähemal mulle.

Ootamatult jookseb väike Anni läbi aia ja just meie juure. Alma seisab, nagu ei näeks ta kedagi. Siis muutub ta kahvatuks ja külmaks ja hakkab Anniga tõrelema.

— Tallab kõik õunad! Üleannetu! Kas sa saad minema!

Tütarlaps on häbiga löödud. Ka mina häbenen ja tahan midagi ütelda. Alma pöördub ümber ja läheb vaikselt sammel minema, ei lausu ainustki sõna ega vaata tagasi.

Alma, Alma, armas... ma ei saand ometi toimida teisiti. Kuid homme olen ma julge ja rõõmus ja teen kõik, mis ta käsib.

Täis uusi mõtteid visklen ma omas väikeses voodis ja uinun vaid vastu hommikut.

Aga hommikul, kui lähen õue ja ootan, millal kästakse hobune ette rakendada, väljub peremees ja lausub:

— Sul, Jaan, tuleb minna rüümaad äestama. Märt sõidab linna.

Ma kuulan ära, mis ta ütleb, ja siis lähen. Ja olen nii vaene ja ükski sel hallil hommikul, kui ei kunagi varem.

Ma ei näind tema ärasõitu ega pole teda enam kunagi näind.

Päike on kahvatum ja ilm jahe. Vist sügis.

IV

See oli juba nii ammu, kui lahkusin hallist talust, kus nii palju õunapuid aias ja rohtund nurmvahelisi teid.

Ma otsin täiust; ma otsin kohta, kus oleks midagi rohkem kui lukustatud päevad metsakohinas. Ning ma olen leidnud selle kivihoone, kus ma praegu istun, kuid täiust ja segust pole kuski.

Hobuserauad taovad terved päevad tänavasillutist, tahm langeb näole, kui ma tänavail kõnnin, ja siledad, näiliselt õnnatud inimesed surevate südametega ja hingedega on need, kes mind tervitavad ja keda tervitan mina.

Ja kogemata, kui ma tänaval kõnnin ja udu rullub, kohtan ma matuserongi.

Lulk valgeid kujusid, pärjad pääs ja oksad käes, kannavad õitest kanderaamil armsat surnud tütarlast.

Ma lähen manu, peatun ja näen: kanderaamil lamab mu noorus ja on surnud.

Ma tunnen ka kandjaid ja lauljaid — need on minu sulaspoisi päevad, nad naeratavad mulle ja mõningad pühivad pisaraid ja nutavad ja mõningad lehitavad tõominga õisi ja niidu meelislilli ja pärna magusust nagu sügavat päevaldõoma...

Minu noorus on põlend suitsurehes, ja ma kohtan teda, ta kantakse kalmistule, ja ma

P. LIIVAK

KUNDA SILD

ei küsi kandjailt: mida kannate ja kuhu mine-
mas? Ma tean kõik.

Ma lähen kõrvale ja kuulen kaeblikke laule ja seisan ükski ja mõtlen: kes äratub ta ja annab mulle tagasi, kes pöörab tagasi minu päevad — minu ainsad, selged, mida ma vihkasin ja mille eest põgenesin?

Vastust pole, vaid keegi karjapoiss läheb pajupilliga ja puhub mõned vaikselt helid lahkuvale leinarongile järele.

Märt oma pikkade juustega, pikas kuues, läheb ja vaatab minu pääle, rahulik ja vaikne.

Noori, ruugeid tütarlapsi on palju — need tantsivad ja lausuvad mulle armsaid sõnu...

Ja Alma tuleb ja küünitab mulle oma käe ja lausub: ma armastasin sind, Jaan!

Laske mind, et ma võiksin tagasi pöörduda, kus nurm aurab ja taevapäike mind suudleb ja paljajalu võin kastes käia! Laske mind, kus aidakeses talade all on kaseoksad ja väljas liigutavad linnud ja terve taevass rökab rõõmuhõisest — laske mind, kus mu sulaspoisi päevad õitsevad!

Ma tahan tormata järele, kuhu kantakse minu noorus — ei, ma olen needitud kivide külge ja võlutud!

Ma kuulen veel lauluheliseid ja näen, kuid valged kujud kaovad. Veel haistan ma nagu magusat viiruki lõhna minu põlend elust, veel looklevad küünlatuled.

Lühikesed, selged ja kustuvad pajupilli helid kanduvad veel läbi õhu minuti ja nagu hõbelinnud vaovad uttu...

Ja ma katan silmad kätega ja surun enese vastu külma seina ja ükski ei lausu mulle midagi. Ainult vaimud käivad, ja tornides lõõvad kellad möödunud tundide teid ja minu süda loeb:

Tervitatud! Tervitatud.

Läti keelest K. Aben.

Märkmeid Itaalia matkast

Kui ühel hahkjäl septembrihommikul meie buss veeres läbi värvitute, liigveest küllastunud maastikkude, näis kummalisena ja peagu ebausutavana, et meid ootavad päikesemaad tulvil soojust ja sätendavaid värve. Kui aga järgmise päeva hommikul väljusime Riiast, sõites üle Düüna raudsilla, saatis meid juba päike, lastes linna meie taga õhetada karges hommikpunas. Ning ta jäi meile saatjaks, läbi Leedu lausmaade, iseloomustavate ristidega keset põlde, läbi Meemelimaa Saksasse, kus teeme esimest tutvust punaste haakristilippude külluse, SS ja SA meeste, „Heil Hitleri” ja juudivastase propagandaga, läbi Poola metsade ja põldude, kus kasvab mais ning atra on vedamas härg ja hobune kõrvuti. Bromberg—Poznan—Breslau — juba palistavad teid viljapuud ja akaatsiad, metsades ikka sagedamini pöökpuud. Ning maastik muutub aina künklikumaks, pärast Glatzi kerki piimvalgest udust uusi ja uusi mägesid, küll metsaga kaetud, küll põldude all. Tšehhis hoovab vastu mingi imelik soojus ja sõbralikkus, ka küngastel kasvab rikkalik mets, kaugelt nagu tihe samblakate, tundub palju kaunim ja sõbralikum. Tõuseme kõrgemale mäkke mööda spiraalides looklevat autoteed. All orgudes laotub külasid ja linnakesi, kuski kõrgel seisab üksik kirik; taas mägesid ja kungasahelikke, kus puutumatut metsa veel kümnete kilomeetrite ulatuses. Nagu vägisi kutsuks see ilu maha jätma busi ja kõndima huupi terveid päevi, nädalaid. Pärast Brno'd kohtab juba viinamarjaistandeid; ilm aga muutub Austriale lähenedes tusaseks ning õhtul Viini jõudes sajab kerget vihma. Üldse tundub Viinis kuidagi külm; näib nagu muutuks selle, kord miljonitelinna, südamelöögid üha nõrgemaks, nagu sellel, kel tuiksooned läbi lõigatud. Meeldivamaiks paiguks jäävad ikkagi Stefani kirik oma taevaid ründava torniga ning harda pühalikkusega hämarate võlvistikude all. Schönbrunni loss oma kauni pargiga, Kobenzli mägi, kust avaneb avar vaade linnale ja ümbruskonnale, Praater. Veel üks tavaline jalutelu mööda Kärtneri tänavat, mõni muuseum, paar klaasi värsket veini lokaalis, kus kuuled harilikku šrammel-muusikat, ning on sekskorraks jällegi villand Viinist, mis näib põdevat verevaesust. Seda suurema kärsitusega ootad Donau ületamatut kaunitari — Budapesti jälleängemist.

Budapest... Ungari... — juba piiril tunded seda imelikku elevust, mille esile kutsunud esimene kokkupuutumine selle maa ja rahvaga. Näed jälle neid säravaid silmi, elujaatavaid, eluhaust pulbitsevaid, ning siiski siiraid ja heatahtlikke, nagu kõiki mõistvaid, kõikidele kaasaelavaid. Sõites rööbiti Donaud, näed tuttavaid kaldaid ja saari oma võsastiku ja kõrkjastihnikutega, läbides linnakesi ja külasid viinamarjakasvanduste ja põldudega, kuuled endas alataas helisevat: see on Ungari, Ungari... Ja kui siis seisad Elisabeti

sillal ja vaatled õhtuilus sätendavat Budapesti, on see nagu muinasjutt. Algul ei tea kuhu suunata oma pilke: vaatad üles Gellerti mäele, seal kangastub pimestavalt valgustatud kolonnide taustal pühak Gellerti kuju, must ja tõsine, hoides risti Pesti suunas tõstetud käes. Kuju alt niriseb koks, häiliv ja sillerdav rohekas valguses nagu smaragd. Vaatad Buda mäele, — seal on hiigelprojektorid pimedusest esile mananud kuningalossi, kroonimiskiriku, muistse kantsi bastioonid, vaatad taas Gellerti mäele, mida kroonivad kummalised klaaskastid, mis osutuvad efektselt valgustatud müürideks, ning mäeveergudele on nagu puistatud loendamatu hulk taevatähti. Lähed Gellerti mäele ja vaatad alla Buda suunas, — see kiirgab ja särab linnatulestikus! Donau oma seitsme sillaga on tuledest nagu säravaist kalliskividest raamistatud, vesi virvendab peegeltulukesis, ning parlamendi hoone oma jauni kupli ja teravkujuliste tornikestega on kaunis nagu suurtsugu mõrjsja.

Sama ruttu kui tüdined Viinist, kiindud Budapesti, siin veedetud päevad tunduvad alati liialt lühikestena. Küsid kelleltki teed, tul-lakse tükk maad sinuga kaasa, et veenduda, oled sa ka õieti taibanud, su nõupärimistele ollakse osavõtlik ja abivalmis, nagu puutuks asi küsiteldavasse. Ja kui sinust lahkutakse, on sul tunne, nagu jääks sust maha kavaaegne sõber. Angol-park oma vallatute lõbustus-tega, roosidë külluses ilutsev Margareeta saar, kirikud ja muuseumid, paprika ja mustlasmuusika... Jah, see mustlasmuusika, kes suudab unustada ungari muusika helisid? Kui mõni tumedasilmne viuldaja su kõrva mängib viise, mis kajastavad su hinge salajamaid valusid ja rõõme, kui ta sinus loitma paneb kõik igatsuste ja ihalduste tunglad, — endal huulil peen naeratus, nagu võluril, kes tunneb oma võimeid... Ning kui buss veereb tagasi Viini, et sealt üle Semmeringi suunduda lõunapoole, siis on järelehüüd: nägemiseni, Ungari!

Graz—Klängenfurt—Villach, — võrratu on selle teekonna ilu. Mäed ja jälle mäed, üks panoraam kaunim teisest, silm jõuab vaeu kinni püüda kõike ilu, mis sinust mööda ruttab. Vahest muutub maastik lausa metsikuks mõhavate mäejõgede ja haigutavate kuristik-kudega; hommikuti on mäed uttu ja pilvise mähit, nagu raskeid kangaid venib valgeid pilvevinesid mööda mäeveerge. Itaalia piirist muutuvad mäed veelgi kõrgemaks ja kaljulise-maks, mäeojakesi voolab vahutavate koskedena alla, teekäänakud on järsud ja ohtlikud. Siis laskub tee allamäkke, maastik on muutumas lausmaaks põldude ja viinamarjakasvandustega, mis otse vaelevad kobarate külluse all. Itaalia linnakesed on täis „duce” kultust ja mingit erakorralist elevust: kirikukellad löövad, inimesi kogub gruppidesse, on rongikäike ja meelevaldusi. Seda paberit, mis laiali

kleebitud, neid juhpile, loosungeid ja üleskutseid! Ja siis meie kuuleme: on parajasti alustatud sõjategevust Abessiinia vastu.

Sõit Veneetsiasse mööda laia, merre ehitatud autoteed on unustamatu: kauged mäed paremal upuvad kullas, pilved õhetavad õrnades värvides; mõni üksik oraanivärvi puri puhkab tegevusetult kail; veepind on vaikne ja õrnalt punetav, ning ees tõuseb merest nagu valkjaa-roosa pärl Veneetsia oma tornide ja kuplitega.

Canal Grande, poolkaares sillad, gondlid, kanalite ja kitsate tänavate labürintid, Markuse plats, — kõik nagu muiste, ainult platsil on mõhavaid sõjameeleavaldusi, orkester mängib, sellele lauldakse tormiliselt kaasa; siis marsib üle platsi noorsõdurite jõuk, kostub maruline käteplagin, ning kõikjal üks elektriseeriv sõna, üks paar hüpnotiseerivaid silmi: duce...

Nagu ikka kaotab Veneetsia päeval suurema osa oma romantilisest ilust, vesi kanalites osutub sogaseks, majad rüüsteks ja hallituskorraga kaetuks. Hää on siis sõita mööda siniseid laguune või viibida Lidos, mis võlub oma ilusate aedade, suvilate ja avara mererannaga, kus õhk on puhas ja aromaadne, kus meri veeretab oma rohekaid vooge vastu rannasalongi rõdu, ja silmad on otse valusad eredast päikeseküllusest. Aga ka õhtuti võib linnas juhtuda selline äpardus, et sõites gondolil mööda hämaraid, mitte just hästi lõhnavaid kanale ja oodates, kas ei kostu vahest kustki mõni sulnis armastusserenaad, leiad äkki kohkudes, et sinu gondoliga võidu ujub võigas... rott, mis korraaks kargab maajaastmeile ning sukeldub siis jälle vette. Kuid edasi sõites unustad varsti kõik varjuküljed.

Veneetsiast siirdume üle Bologna ja Firenze Rooma. Lähime mägiseid maastikke, sageli kiviohtraid ja viljatuid, mõõdume küpresside ja piiniate saludest. Avaneb silmale tuttavaid pilte, — kõigepealt külastad Colosseumi, mis mõjub endiselt võimsalt oma brutalse impantsusega, kõndides Forum Romanumi varemete vahel, tunned taas, nagu viibiksid suurel kalmistul. Ülal künkal, Palatinumi aias, ilutseb küpressi ja palme, seedreid ja apelsinipuid. Tiibri pruunhallid veed, Hadriani haud oma mõõka tuppe pistva inglisa, luksuslik Peetri kirik, Vatikani aiad ja muuseumid Sikstiinia kabeli hämarusega, — kes jõuab kõiki loetella? Väärub siiski veel mainimist Santa Scala kirik, kus pattude lunastamist ihkajad tõusevad põlvedel kõrge trepi astmeid üles ja kus muistsete reliikviade hulgas leiduvat ka Kristuse sandaale. Katakombidesse sõites piki Via Appia Antiqua't, peatume „Quo vadise" kabeli juures, mis püstitatud kohale, kus Roomast pagev Peetrus olevat kohanud Kristust. Selle tõenduseks pööratakse tähelepanu mõlemate jalajälgedele, mis näha kivil keset kabelit. Päike on loojenemas, kui sõidame läbi Campagna Romana, kus kevadel õitseb nii palju punaseid moone. Ja siis oleme jälle kistud linna tänapäevasesse keerisesse. Colosseum aga püsib üksilduse vaikuses õhahämaruses, ainult nahkhiired lendavad inetult kisades ta müüride vahel, ning kuuvalgus

HAUASAMMAS ITAALIAS

embal tasa arenil püstitatud risti, kus valatud nii palju verd.

Ning siis edasi lõunapoole, vastu eredamale päikesele ja suuremale kuumusele. Oleandrid, roosad, valged ja punased, õitsevad mõlemal pool teed, igihaljas, läikivas lehestikus on peitumas alles tumerohelisi apelsine, ning mäeveergudel õilmitseb kahvatuvärvilisi alpikannikesi. Sõidame rööbiti merd, mööda kõrgeid kaljuteid, mille ääres kasvab ohtralt kaktusi ja agaave. Kummalisi merekarpe ja kivikesi leidub rannaliival. Teel Lõuna-itaaliasse kohtame tüübilisi kahehatalisi ja kirevalt ilustatud vankreid, koormatuid eesleid, naise kandamitega pealael. Ikka lämbevamaks muutub õhk, ikka mustemaks ja haisevamaks linnad. Kuna kauguses kangastub Vesuuv oma valge, ülespoole tõusva suitsuvinaga.

Napolis on kuumus otse talumatu, sellele lisanduvad veel lõunamaise tänavaelu müra ja kisa, mustus ja iiveldust esile kutsuvad lõhnad. Kihavail ja lärmitsevail tänavail tunned end taas nii võõrana sellisele kummalisele elutempole. Ning sealsamas, Napoli külje all, Herculanium ja Pompei, — surma embuses vaikivad linnad. Tühje tänavaid ja tühje maju, ainult siin ja seal mõni üksik valvur. Näib, nagu peaks iga hetk tänavanurga tagant nähtavale tulema mõni kaunis sabiinitar oma uhkes sõidukis. Kivisillutises on näha selgesti sügavaid vankriroopaid, — ent kõik jääb vaikseks ning surnuks.

Castellammare — Amalfi — Sorrento, — päikeseküllased mäestikulossid mere ääres, ning siis Capri, see merepõhjust üleskerkinud imede saar. Kui imestamisväärsest sinine on siin meri. Sõidad läbi vahutavate voogude kalju-rahnuude ümber, läbi Faraglionide kaljuvärava, mööda järskudest kaljuseintest, näed hetkeks saarehõlma alla peidetud helepunaseid koralle, peatud marmorgrotis, mis asub kõrgel merepinnast ja on täis kummalisi stalaktiitide ja stalakmiitide kujusid ning vastupeegelduva merevee värvindirikkaid virvendusi. Ning siis lõpuks on meie ees sinine grott, see looduse kirjeldamatu ime. Siin on elevust ja askeldusi, lugematuid paate. Grotis tundub nagu tõuseks kustki põhjast imetaoline sinivalgus, aerudest nagu valgus sädelevaid fosforsäde-meid, ning vette löikav paadiserv on otsekui kiirgava joonega palistatud. Capri linn on nagu pääsukesepesa mäeserval, mägitse Anacaprisse oma oivaliste vaadetega, — ühest päevast Capril on olnud jällegi liialt vähe.

Paljude sadamast La Spezia jätkub teekond mööda Itaalia Rivierast üle Rapallo ja Genua Milanosse. Maastik meenutab siin Prantsuse „Côte d'Azur"i Nizzast Mentoni: autotee lookeb üle mägede, silmale avaneb ülikauneid panoraame: ümmarkujulisi poolsaari embava sinimere, sadamakeste ja aedades uppuvate luksussuvilatega.

Milanos sajab vihma. Sõidame kümneid kilomeetreid piki Carda järve, uhkete küpreside ja kõrgete mägede vahel. Vaatamata tuhmjale ilmale sinetavad ikkagi järveveed. Tee viib edasi läbi kaljusse raiutud tunnelite, järvepoolsete avauste nagu avarate aknate läbi paistab sinendav järvepind ning mägedel on sünged ja ähvardavad pilvemassid.

Seda üllatavam on hommik Trentos heleda päikesega. Loodus on nagu uuesti sündinud, sädelev ja naeratlev, ja taas kirevaid sügis- lilli. Ning jälle algab hunnitu mäestikusõit, kus kaljuseinu mööda ronib valgeid pilve- rünkaid, ning värviküllased sügismetsad on nagu mäeveergudele laiali laotatud kallid pär- siavaibad. Siis hakkab paistma kõrgeid lume- mägesid valgete väljadena. Meie tõuseme kõr- gemale Brenneri poole. Taas lumeharju, lumi- välju, mühavaid mäejögesid ja valgeid pilvi helesinise taeva taustal. Siis jõuame Brenne- rile ja seega Austria piirile. Allalask on järsk ja närvevapistav oma pööraste teekäa- nakutega. All sügavates orgudes paistab til- lukeki külakesi ja lõngataolisi jõekesi. Ent viimati oleme siiski õnnelikult Innsbruckis. Siin on kohati tiirooli elu omapära, mis avaldub rahvusriietuses, keele murrakus ja rahva lau- ies. Kuulsas „Goethe-Stubes", mille sisse- käigu kohal asetseval tahvil leiad muude hul- gas ka Goethe, Paganini, Heine nimesid, ser- vitakse sulle nii heatujulisi tiirooli laule ja luuletusi, et sa tahtmatult kaasa naeratad see- sugusile ürglooduslikele eluavaldustele. Kuid juba varahommikul peame jätma linna, et võita päevase teekonna raskusi, kus puhuti tühi buss vaevu roomab üles märke, ning meie harjutame oma kopse kõrgemäetõusuga. Edasi üle Saksa piiri, läbi Garmisch-Parten- kircheni. Mäeseljandikud kaovad udus ja pil-

vedes, ning muidu nii kaunid panoraamid ei paku seekord midagi erilist. Oberammergau- vaatleme kannatusmängude teatrihoonet, siin tunneb aga juba ikka enam hilissügis- e vahedat hingeõhku.

Üle Müncheni sõidame veel kord Tšehhoslo- vakkiasse. Peatume Prahast, mis oma valgus- reklaamide ohtruse ja elava liikumisega juba meenutab Pariisi tänavaid. Praha on ilusa- samaid ja sümpaatsemaid linnu. Edasi rut- tame Dresdeni kaudu Berliini, läbi vaiksede pöökpuumetsade, läbi linnade ja linnakeste, kus palju haakristilippe ja juudivaenu. Lähenedes Berliinile, paistab juba kaugel nagu tulekahju kuma linna kohal, kuid linn ise ei vaimusta. Tänavapublik tundub kuidagi hall ja eluröömutu. Üldse tundub „tasalülitatud" Berliin vaesestununa ja kiratsevana. Pots- damis püsib Sans Souci lossi vaikus endiselt häirimatu, ning jalutamine pargi alleil tun- dub tõelise puhkusena. Ning siis ootad ära- sõitu.

Poola koridor, Danzigi piirkond, Königsberg — siin puutud kokku eht preisliliku jõhkru- sega, mis tundub nii võõrastavana peale Un- gari külalislakkust. Leedu teed on vahepeal muutunud seevõrd halvaks, et on võimatu bussi hoida vaos. Veel üks õine peatus Riias, ning juba läheneb kodumaale.

On sügispäev, vaikne ja nagu endasse sü- venenud. Meenutad sadasid pilte, mis sil- made eest mööda joosnud. Näib kummalisena, et kogu see kirev elu seal väljas veel ikkagi edasi kestab, kätündimata siia vaikusesse.

A. KOCH-ARKO

Wähimoraal

*Nõnda palju on tartusi tuupi —
nõnda asjatu aga kõik õpp:
Elu läeb ikka uisa ja huupi,
saawutamatuks jääb teaduste lõpp.*

*Nõnda palju on jooksmist ja käimist —
nõnda jabur kuid rõhklus ja räst:
Tormafast kunagi õnne ei wäimeest,
tägurpidi saab sihile wäht!*

ergo :

*Ära liig tõrgelt tõtt oth ja püüa
üllate aadete poole lombata.
Asjatu waew! Tea: tõde on kom-
käega tatsu ja suuga süüa. [Batav,*

Leo Tolstoi

Mõtteid suure kirjaniku
25-aastaselt surmapäeval.

V. VENT

Tolstoi austajad tema kju ümber.

20. novembril möödus 25 aastat geniaalse vene kirjaniku ja suure tõetsija Leo Tolstoi surmast. Tolstoi kuulub nende väheste vaimuimimeste hulka, kelle nime tuntakse kogu maailmas, alates vaimsest intelligentsist, lõpetades vaevalt kirjaoskavate rahvaklassidega, olgugi et paljud tunnevad Tolstoid vaid ta kiriku ja sõjavastasuse, perekonnadraama ja saksa või ameerika filmide kaudu, mis millegi pärast kannavad Tolstoi teoste nime.

Kirjandusmaailmas tuntakse Tolstoid suurima vene kirjanikuna, kellega ta kaasmaalasist võib võrrelda vahest Dostojevskit. Tema romaanid „Sõda ja rahu“, „Anna Karenina“, „Ülestõusmine“, jutustused „Kasakad“, „Isa Sergius“, „Ivan Iljitši surm“, „Hadži Murat“ ja näidend „Pimeduse võimus“ kuuluvad maailmakirjanduse paremiku hulka. Tolstoi teostes võlub meid peamiselt jõulikkus; nagu vanad prohvetid rääkisid tulekeelele, nii kirjutas ta oma teosed tulekirjas. Ta on ületamatuid tõelikkuse kujutajaid, ta terav pilk, täiuslikkuse viidud analüüs ja tõearmastus võimaldasid talle kujutada igapäevset elu ja inimhinge avaldusi senitundmatu sügavuse ja julgusega.

Tema kunstniku ideaalideks olid selgus, lihtsus ja tõetruudus — ta ei hinnanud millekski väljamõteldut, isiklikult nägematut, läbielamatut. Kogu Tolstoi elu ja loomingule on vajutanud pitseri tõetsimine, ühenduses alalise eneseanalüüsi ja väsimatu vaimse tööga.

Tõetsimises kaldus ta sageli liialdusse, ta filosoofia on täis vastuoksusi ja kaine mõistusele vastuvõtmataid väiteid, kirglikult kaitses ta tõekspidamisi, milles oli veendunud ja sama kirglikult tungis neile kallale, kui oli jõudnud uutele tõekspidamistele.

Ta elu oli alaline hingeline heitlus, igavene otsimine, igavene vaimustumine ja igavene rahulolematuse. Armastades kirglikult elu, petus ta sellest, et elada ainult tõele, kuni lei-

dis, et ülim tõde peitub armastuses. Vastuoksused ta teostes on seletatavad vastoludega ta kunstniku instinkti ja moralisti tõekspidamiste vahel. Kunstnik temas tundis, et elu ei paendu terviklikult ühegi moraali ega loogika dogma alla, moralist aga tegi väsimatuid jõupingutusi, et suruda inimlikku olemust lihtsaimate ettekirjutatud reeglite raamistikku.

Ent paljuski võib Tolstoiga olla eriarvamisel, paljuski on ta vaated viidud äärmuseni, kuid üht peab siiralt tunnustama — Tolstoi otsis tõde ja võitles vale vastu kogu oma hinge jõuga ja Tolstoi julges kõigele vaatamata oma tõde kuulutada.

Tema isik oli siiski niivõrd suur ja lugupidamist äratav, et tsaristlikus Venes ainult tema võis tõtt kuulutada.

Kõige rohkem on heidetud ette Tolstoile kooskõla puudumist ta isikliku elu ja õpetuse vahel, et ta naise vastuseisul ja osalt isiklike harjumuste mõjul ei suutnud loobuda oma sissetulekust ja varandusest. See oli traagilisim lehekülj Tolstoi kannatusrikkas elus ja oma surmaga lunastas ta selle, kui hinge ahastus ajas teda maanteele, koputama kloostri väravaile ja surema eemal kodust sõnadega — ilmas on nii palju valu ja kannatusi ja teie nutate ühe Leo Tolstoi pärast.

Nüüd on möödunud veerand sajandit suure venelase surmast, ent oma tõetsimise kire on ta pärandanud kogu inimsoole ja alati leidub inimesi, kes otsivad tõde ja jälgivad valet, olgu see peidetud mistahes vaimse või ühiskondliku elu vormi või avaldusse.

A. TSCHEHOD

Võlur

Tõlkinud V. Vent

Pärast üht N. linna rahukohtu istangut kohtunikud kogunesid nõupidamise tuppa, et võtta seljast mundrit, minutikese puhata ja siis minna koju lõunatama. Kohtu eesistuja, mõjuva välimuse ja tiheda põskhabemega härra, kes oli jäänud praegu just arutusel olnud protsessi suhtes eriarvamisele, istus laua taga ja ruttas oma arvamise kirjapanekuga.

Jaoskonna rahukohtunik Milkin, noor mees, unistava, melankoolse näoga, tuntud filosoofina, kes ei rahuldu ümbrusega ja otsib elu sihti, seisis akna juures ja vaatas kurvalt õue. Teine jaoskonna rahukohtunik ja kohtuliige olid juba läinud. Kohale jäänud kohtuliige, punsunud, raskelt hingav paksu kerega mees ja abiprokurör, noor sakslane katarraalse näoga istusid diivanil ja ootasid, kui eesistuja lõpetab oma eriarvamise kirjutamise, et siis minna ühiselt lõunatama. Nende ees seisis kohtusekretär Zilin, väike mehike juuksekalhudega kõrvade ümber ja magusa naeratusega näos. Mehiselt naeratades ja vaadates paksume kohtuliikmele, kõneles poolhäälel:

„Kõik tahame praegu süüa, sellepärast, et oleme väsinud ja kell on juba neli, kuid see sõbrake, Grigori Savvitš, pole veel ehtne isu. Ehtne, hundi isu, kui näib, et pistaksid kinni oma lihase isa, tekib vaid peale füüsilisi liigutusi, kas või näiteks pärast jahti hagiatega; või kihutad maha versta sada näiteks posthobustega, hinge tagasi tõmbamata. Kuid ka ettekujutusel on oma tähtsus. Kui oletame, näiteks, sõidate jahilt koju ja tahate isuga asuda toidu kallale, siis pole vaja millegi targa üle järele mõelda. Kõik niisugune värk peletab söögiisu. Isegi teate, et filosoofid ja teadusmehed on söömise peale kõige viimased inimesed, ja halvemini neist, vabandage väljendust — ei söö isegi sead. Sõites koju, vaja pütida, et pää mõtleks ainult napsule ja sakusmendile.

Kord teel kodu poole sulgesin silmad ja kujutlesin endale pörsapraadi määrõikaga ja ma sattusin isu tõttu hüsteerikasse. Nõnda's, et kui te sõidate juba õue, siis on tarvis, et samal ajal kõõgist lõhnaks midagi sarnast... teate, nii umbes...

„Praetud haned on meistrid lõhnama,” sõnas kohtuliige, raskelt hingates.

„Ärge rääkige, armsake, Grigori Savvitš, part või koskel annavad hanele igal ajal kümme silma ette. Hanes ei ole õrnust ega delikaatsust. Meeldivamalt kõõgist lõhnab värskel sibul, kui, teate, hakkab parajasti minema pruuniks ja säriseb, neetud, nii, et on kuulda kogu majas. Nii siis, kui te astute majja, laud peab olema juba kaetud, ja kui istute, võtate

silmapiilk salvrätiku ja panete ette ning mitte just kiirustades sirutate käe karahvinikese järele viinakese. Ja teda, mummakest, ei vala te mitte harilikku klaasi, vaid mingisugusesse enne veeuputust pärit olevasse vanaisade hõbedasse topkasse või sellisse ümmargusse päälkirjaga „seda ka mungad tarvitavad oma joomaajal”.

Teie ei tühjenda klaasi korraga, vaid algul ohkate, hõõrute käsi, heidate ükskõikse pilgu lakke ja siis sedasi, mitte rutates tõstate tema, napsukese, ikka huulte ja kohe lendavad teil kõhust sädemed üle terve keha...

Sekretär kujutas oma magusal näol õndsust. „Sädemed”, kordas ta, silmi pilutades. „Kui olete joonud, peab kohe peale sööma”.

„Kuulge,” sõnas eesistuja, tõstes silmad sekretärile, „rääkige tasemini! Teie pärast rikun juba teise lehe.”

„Olen süüdlane! Peeter Nikolaitš! Ma püüan vaikselt”, vastas sekretär ja jatkas poolsosinal:

„Nii siis, ka peale sööma, kallikõ, Grigori Savvitš, peab oskama. Peab teadma, mida peale võtta. Kõige parem sakusment, kui soovite teada, on heeringas. Olete sõnnud teda väikese tükikese sibulaga ja sinepikastega, kohe, mu häätegija, kuni veel tunnete kõhus sädemeid, sööge kalamarja puhtal kujul, või kui soovite, sidrunikesega, siis harilikku redist soolaga, siis jälle heeringat, kuid kõigest paremad, häätegija, on soolatud riisikad, kui neid lõigata peeneks, nagu kalamari ja mõistate, sibulaga, provanssõliga... võib lõhki süüa! Kuid lutsu maksakene — see on tragöödia!”

„Mmjaa”, nõustus kohtuliige, pilutades silmi. „Sakusmendiks on head kah, need samased — hautatud valged seemed”.

„Jah, jah, sibulaga, teate, loorberilehtedega ja muu niisuguse lisandusega. Tõstad kast-rulilt kaane, ent sealt tõuseb aur, seenelõhn — isegi pisar tuleb silma! Nojaa, kui veel kõõgist tuuakse platsi kulebjaka, kohe aega-viitmata, vaja visata teine topka”.

„Ivan Gurjitš” — sõnas nutuse häälega eesistuja, teie pärast rikun juba kolmanda lehe! „Kurat teda teab, ainult söögi peale mõtle!” — torises filosoof Milkin, manades näkku põlastava ilme. Kas siis peale seente ja kulebjaka pole enam teisi huviseid elus?”

„Nii siis, enne kulebjakat vaja juua,” jatkas sekretär poolhäälel, ta oli juba niivõrd kaasa kistud, et nagu laulev ööbik, ei kuulnud midagi peale enese hääle. „Kulebjaka peab olema isuäratav, häbitu kogu omas alustuses! et kiusatus oleks — pilgutad talle silmi, lõikad sellise tüki ja liigutad näppudega ta kohal, vaat sedasi, tundmuste ülekeevu- sest hakkad teda sööma, ent temast nõrgub või kui pisarad, täidis on rasvane, mahlakas, munadega, lihahülgidega, sibulaga...”

Sekretär pungitas silmi ja venitas suu lahti kõrvuni. Kohtuliige tegi veidra kurgu-

häälightsuse ja arvatavasti, kujutledes kuleb-jakat, liigutas sõrmedega.

„See on, kurat teab mis...“ urises rahu-kohtunik minnes teise akna juurde.

„Kaks tükki söid, ent kolmanda hoiad kapsasuppi juure“ jatkas sekretär vaimustatult. „Kui ainult lõpetate kulebjaka, siis otsekohe, et ei katkeks isu, käsikige anda kapsasuppi... Supp peab olema kuum, tu-line. Kuid parim kõigist, mu häätegiya, on borš peetidest, väikevene moodi, suitsuliha-ga, viinivorstidega. Selle juurde antakse hap-put koort ja värskeid peterselle, tillidega. Suurepärane on ka rassolnik igasugustest rupskitest, neerukestest, ent, kui armastate suppi, siis suppidest kõige parem on see, mis on valmistatud supijuurtest ja söögiro-heliseaga: porganditest, sparglist, lillekap-sast ja muust niisugusest jurisprudentsist.“

„Jah, suurepärane asi“... õhkas eesistu-ja, kiskudes silmad lahti paberilt, ent sai kohe tagasi enesevalitsuse ja oigas: „Kartke ometi jumalat! Nii ei kirjuta ma eriarvamist ka õhtuks valmis! Neljanda lehe rikun!“

„Ei sega, ei sega! Olen süüdi!“ vabandas sekretär ja jatkas sosinal: „Kui on söödud borš või supp, siis käsite anda kalarooga, häätegiya. Kaladest, hääletuist, on parim praetud koger koorekastest. Kuid et tal poleks mudamaiku ning et oleks peensust, tuleb teda kakskümmendneli tundi hoida piimas elu-sana.“

„Kuid on hea ka lõhe, ütleme rõngakuju-liselt,“ sõnus kohtuliige silmi sulgedes, kuid siis, kõigile ootamata, kargas üles omalt kohalt, tegi loomanäo ja mõirgas eesistuja poole: „Peeter Nikolaitš, kas saate juba valmis! Rohkem ei või ma oodata! Ei või!“

„Laske mul lõpetada!“

„No siis sõidan ma üks! Kurat, teiega!“

Kohtuliige löi käega, haaras mütsi ja ju-malaga jätmata jooksis välja toast. Sekretär ohkas ja, kummardudes prokurööri abi kõrva juure, jatkas poolel häälel:

„Head on ka kohad või korbikalad tomati ja seenekastest. Kuid kala veel ei täida kõhtu, Stjepan Frantzötš — see toit ei ole peamine. Haripunkt lõunasöögis pole mitte kala, mitte kasted, vaid praad. Missugust lindu teie rohkem eelistate?“

Prokurööri abi tegi hapu näo ja vastas ohtes:

„Kahjuks ei saa ma teile kaasa tunda. Mul on kõhukatarr.“

„Ah, jätke see! Kõhukatarr mõtlesid välja arstid. See haigus on tingitud rohkem vaba-mõtlemisest ja uhkusest. Ärge pöörake sellele tähelepanu. Ütleme, näiteks, teie ei taha süta, või hakkab südamele, kuid teie ärge tehke sellest välja ja sööge, nagu poleks ol-nud midagi. Kui antakse, oletame, praena paar neppi ja kui lisada sinna juure nurme-kana või paar rasvast põldpüüd, siis unu-sate igasuguse katarri, õiglase ausõna! Kuid praetud kalkun? Valge, rasvane, mahlakas, selline, teate, umbes midagi nümfi taolist...“

„Jah, arvatavasti see on maitsev,“ sõnas prokurör, kurvalt naeratledes. „Kalkunit ma, võibolla, sööksin.“

„Jumaluke, aga part? Kui võtta noor part,

mis on lastud enne noore jää tulekut ja kui seda praadida kartulitega ning et kartulid oleksid peeneks lõigatud, veidi pruuniks kõr-benud ja pardirasvast läbi imunud, ja et...“

Filosoof Milkin tegi looma-näo ja nähtavasti tahtis midagi ütelda, kuid äkki matsutas huuli, arvatavasti kujutledes endale praetud parti, ja, lausumata sõnagi, juhitud tund-matust jõust, haaras mütsi ja jooksis välja.

„Jah, arvatavasti, ma sööksin ka pardi-praadi...“ õhkas abiprokurör.

Eesistuja tõusis üles, jalutas veidi, kuid istus siis uuesti.

„Peale praadi saab inimene söönuks ja langeb mingisugusesse magusasse uimastu-sesse“, jatkas sekretär. „Siis on kehal hea ja vaimul puhkus. Maiustuseks võite juua paar klaasikest zapekanotškit...“

Eesistuja tegi looma häält ja tõmbas kir-jutatud read läbi.

„Kuuenda lehe solksin,“ ütles vihaselt. „See on südametu!“

„Kirjutage, kirjutage, häätegiya“ sosistas sekretär. „Ei räägi enam. Ma niisama tasakesi. Pean ütleva teile ausalt, Stjepan Frantzötš — jatkas ta vaevalt kuuldava sosinaga, „ko-dune omatehtud zapekanotška on parem iga-sugusest šampusest. Juba alates esimesest klaasist vallutab teie hinge mingisugune hel-lus, mingisugune kangastus ja teile näib, nagu ei istuks teie kodus leentoolis, vaid kuskil Austraalias, mingisugustel pehmemail jaanalinnusulgedel.“

„Ja — jaa, sõidame, Pjotr Nikolaitš! sõ-nus prokurööri abi, kannatamatult tõmmeldes jalaga.“

„Jah, nii on lood,“ jatkas sekretär. „Zape-pekanotška vahele on hea tõmmata sigarit ja lasta suitsurõngaid, ja sellal tikuvad pähe sellised unistavad mõtted, nagu oleksite ge-neralissimus, või abielus maailma ilusaima naisega, ja nagu ujuks see iludus kogu päeva teie akna all sellises basseinis koos kuld-kalakestega. Temake ujub, aga teie sosistate — „kallike, tule, suudle mind!“

„Pjotr Nikolaitš!“ oigas prokurööri abi.

„Jah nii on lood“, jatkas sekretär. „Ol-les suitsetanud, käärte üles öökkuue hõlmad ja aidaa voodikesse. Heidate sedasi seljali, kõhuke ülespoole ja võtate ajalehe kätte. Kui silmad vajuvad kinni ja kehha asub unine roidumus, on mõnus lugeda poliitikast: loed „Austrial on midagi läinud untsu, Prant-susmaa ihub kellelegi hammast ja paavst sattus jällegi kellegagi vastollu... loed ja on mõnus...“

Eesistuja kargas üles, viskas kõrvale su-lepea ja mõlema käega haaras kübera. Abi-prokurör, unustades oma katarri ja hõõgudes kannatamatusest, kargas ka üles.

„Sõidame!“ hüüdis ta.

„Pjotr Nikolaitš, kuidas jääb siis eriarva-misega?“ — küsis kokkunut sekretär. „Mil-lal te siis ta valmis kirjutate, häätegiya? Teie peate ju kella kuueks linna sõitma?“

Eesistuja löi käega ja tormas uksest väl-ja. Prokurööri abi samuti löi käega ja, haarates oma portfelli, kadus ühes eesistujaga.

Sekretär ohkas, vaatas neile hukkamõistvalt järele ja hakkas koristama pabereid.

A. LAIGO

NATURE MORTE

HUGO VIIES

Maateater ja dekoratsioonid

Paljudest kunstiharudest ainus, mis viimaste aastakümnete vältel meil täiel määral on löönud läbi ning isegi maale põhjalikult sisse murdunud, on lavakunst. Leiame vaevalt kuskil veel säärast vähegi rahvatihedamat met-sakolgast, teisist tsentrumeist ja kultuuri-küladest kõnelemata, kus ei harrastataks näitemängude korraldamist ega viljeldataks teatri-kunsti. Eriti silmapaistva sihitudlikkuse ja aktiivsusega käib tegevus sel alal ÜENU osakonnis.

On ka täiesti arusaadav, miks just näitekunst nii nobedasti on läinud rahva sekka ja saanud koguni masside ühiseks harrastusalaks. Kõigepäält — näitekunst võrrelduna teiste kunstidega (kirjandus, kujutavkunst, muusika, ballett) on oma laadilt ja põhiolemu-selt kergemini õpitav, käimapanavam ja seeditav. Teiseks on aga lavakunst tegevusväl-jaks, mille kultiveerimine on seatud erilise lõ-bu ja elevusega. Kui nüüd siia juurde arvata veel rahvas, mass, kes näitemängu vastu ik-ka kõige suuremat huvi tunneb (päämiselt sel põhjusel, et näitemängust ta ju ammutab korraka nii silmade kui ka kõrvadega!), siis on päevaselge, milliseile tegureile toetudes näitekunst on leidnud tee kõikjale ka maal ja miks ta on esikohal harrastatavast kunstialadest.

See teatrikunsti hoogne ülemaaline levik ja harrastus aga juba iseendast dikteerib tollele kunstiliigile ette suured ülesanded, asetades lavategelasile isegi n. n. rahvuspedagoogilisi ülesandeid. Sest on ju peosaal pääaegu ainus koht, eriti talvel, mil maal elutsev noorem põlvkond ja sageli isegi vanem generatsioon käib end lahti raputamas argielu raske töökoorma rõhust. Siin on külarahva tööline Mekka, mis asendada peab kõik need linna lõbustus- ja kunstiautimiskohad (kontsert-

saal, kino, kohvik jne.), mis lahti sääsele kodanikkonnale. Veelgi enam: peosaal on paik, kus maarahval vahest ainus võimalus li-gemalt tunda õppida meie vaimse omaloo-mingu saavutisi. Seda teades ja sellest läh-tudes peaks siis ka kõikjal ilmkindlasti ener-giliselt püütama pakkuda publikule eeskätt seda, mis kuuluvuselt on oma, originaalne, eestipärane.

Onneks meie ei tarvitse häbenedes silmi maha lüüa: näitekunst maal pole mitte üks-nes laialt harrastatavaks, populaarseks saanud, vaid ta on üldiselt saavutanud ka hää taseme, eriti laitmatu koosmängu ning tü-bistiku poolest. On näha, et siin on tehtud palju tõsist tööd ja püütud teostada neid ülesandeid, mis lasuvad asjaomaste tegelaste ning juhtide õlul. Aga — ja siin peaksime küll silmapaari avama ühe väga olulise ja valusa puuduse nägemiseks, mis päälegi enam-vähem üldiselt esineb kõigi meie maalavade juures. See on dekoratsioonide puu-dus, dekoratsioonide nigelus ja vähetähelelus.

On küllalt kohti, kus näitetrupp teeb pä-ris ehtsat kunsti. Mäng läheb, kõik on teadli-kud oma ülesandest ning kogu hingega asja küljes, kuid — etendused jäävad ometi pooli-kuks, vähettlevaiks, ei pääse mõjule lihtsalt dekoratsioonikriisi tõttu. — Mäng näeb ette, et iga vaatus mängitaks eri toas, — laval te-gelikult läheb aga kõik ühes: need suurte purpurpunaste roosidega seinad, mis hästi sobisid mõisaopmani eluruumiks, peavad sa-ma hästi ja veel paremini kõlbama popsi-naise saunahurtsiku kujutamiseks! Valgeks värvitud aknaga majanurk, milline eelmises vaatuses tabavalt tuletas meelde kirikhärra elamut, peab järgnevas veelgi tabavamalt osu-tama vana saarlasest kraavimehe „titi“. Kui

roheline maastik helesinise taevaga esimeses pildis väga tõetruult kujutas maad ja taevast lavategevustiku taustana, miks ta siis teises etteastes ümberpööratuna (nii et taevast jääb alla ja maa peale) ei või veelgi reaalsemalt pakkuda loomulikku pilti — järvest rohenda-va maaga, mil polegi lõppu?!

Nii kestab siis see teaterdamine aastast aastasse, ikka samade dekoratsioonide ja kulissidega. Niiviisi on rahval alati teada, millised dekoratsioonid on ümbruskonna seltside näitelavadel. Pole siis ka sugugi ime, kui sellises olukorras publik ometi külmalt suhtub teinekord õnnestunultki ettekantud mängu.

Dekoratsioonil on kahtlemata hoopis suurem ülesanne, kui seda üldiselt arvatakse: ta on sama, mis rõivas inimesele. Nagu ei sobi inimeselegi minna kirikusse pühapäeval lihtlabases töökuues, nii ei kõlba ka näit. linnasalongi kujutamiseks laval harilik palkseinaline talutare. Ei, ka väliskoor, ümbrus peab olema kõigiti otstarbekas ja mängule vastav. Hääd dekoratsioonid aitavad mängu paremini esile tuua, seletada, iseloomustada. Nad soodustavad ka näitlemist. Nende varal paistab mõnikord ka halvasti ettekantud mäng küllaltki hääna ja huvitavana, sest dekoratsioonid täidavad mängus tühikuid, köidavad publiku tähelepanust osa, aitavad katta tegelaste eksimusi ning vigu. Konstantin Stanislavski, Moskva Kunstiteatri algatajaid ning silmapaistvamaid juhte, ütleb oma kuulsas teoses: „Моя жизнь в искусстве“ dekoratsioonide kohta järgmist: „Hääd dekoratsioonid on ju asjaarmastajaile — päästeks. Kui palju näitlejate patte varjab kujutatav kunst, mis annab kergesti kogu ettekandele kunstilise ilme! Ega siis muudu paljud andevaesed näitlejad ja näitejuhid peidaks end laval nii hoolega dekoratsiooni, kostüümi, värviliste laikude, stiliseerimise, kubismi, futurismi ja teiste ismide varju, mille kõige abil püütakse üllatada vilumatut ja naiivset vaatlejat. Vastandina halvad dekorat-

sioonid, mis ei varja, vaid nihutavad näitleja ja näitejuhi esiplaanile, ei lase näitlejat peituda kuhugi, ja tuleb mängida hästi ning on võimalik tugeida üksnes sellele, mis on oluliselt väärtuslikku näidendis endas.”

Nii peame siis eelpool mainitud asjaoludel dekoratsioonidele erilisel suurt rõhku panema ka maalavadel. Maainimene on tänapäev väga arenenud, tal on maitset ja omajagu kriitilistki võimet. Seepärast minnes peosaali, peab ta säält ka midagi hääd, väärtuslikku saama.

Et soetada korralikke dekoratsioone, seks ei lähegi alati tarvis nii palju ainelist, rahalist kulu kui just seltsitegelaste hääd tahet ja leidlikkust. Kellel asjast aimu, see võib dekoratsioone valmistada ja maalida ka ise. Aga päale selle leidub ju ka vastava ala asjatundjaid, näit. „Pallase”, Riigi kunsttööstuskooli või teatriteglaste näol, kes sageli päris odavalt nõustuvad maailma dekoratsioone. Ning kui nüüd veel lisandada, et ka näitejuht-lavastaja (resp. dekoraator) peab taipama ja olema sedavõrd leidlik, et osata alati kombineerida ei millestki midagi, siis ei tohiks küll dekoratsioonidest enam olla sellist nappust ega põuda. Ning lõppeks — pole sugugi ebatark siia paigutada ka suuremaid rahasumme. Need summad tasub publik mitmekordselt, kes alati seda kõike hindab väärikalt.

Uut — ja veel kord uut — peab pakkuma igakordne ettekandne, iga näidend ja iga vaatus ka dekoratiivses mõttes. See tõstab mitmekordselt lavakunstiliste saavutuste kvaliteeti: teevad näitlejad mitte just hääd mängu, — sobivate dekoratsioonide kaasmõjul see kujuneb ometi nauditavaaks; teevad näitlejad aga tõesti hääd mängu, — maitsekalt valitud dekoratsioonid teevad selle ülihääks ning sugestiivselt haaravaks lavaloominguks.

Dekoratsioonide alal on ÜENÜ noored palju teinud, aga veel rohkem on teha.

Kaunis raamat igale perekonna asutajale on

LAPSE JA EMA TERVISHOID

SISU:

Eesti Akadeemiliste Naiste Toimetised Nr. 3

Dr. Olga Madisson: Lastehoid koos ema tervishoiuga

Vastsündinu iseärasused ja arenemine, — Lapse hooldamine. — Imiku toitmine. — Võõrutamine. — Vitamiinide tähtsus. — Imiku lisatoitmine. — Väikelapse toitmine. — Koolilapse tervishoid. — Haige laps. — Haigusest hoidumine. — Tavalisemaid lastehaigusi. — Naise sugufüsioloogiast ja tervishoiust. — Murdeiga. — Rasedus. — Sünnitus. — Lapsevoodi. — Põrdeaeg. — Emade- ja lastekaitse korraldus Eestis.

Eradozent dr. med. H. Madisson: Pärius ja tõutervishoid

Sündimuse vähenemine ja selle tagajärjed. — Laste arv ja elukutsed. — Rahvatõu halvenemine alaväärtusliku elemendi suurest sündimusest. — Päriusteadus. — Tõuter- vishoid. — Lapse ja ema tähe all.

Teine täiendatud ja ümbertõetatud trükk, 259 lehekülge, 151 joonist ja pilti, 15 tabelit, Hind 1 kr. 80s.

K-ü. „KOOLI-KOOPERATIIV“

TALLINN, Suur Karja 19, Rahvapanga majas
Posti jooksev arv 459. Telefon 456-32

Nende meeste sõnadele on järgnenud teod

Eesti ajalugu on olnud täis kangelastegusid ja kagelasmeelt. Seda on õhutanud meie parimad rahvapojad, kirjanikud ja teised avaliku elu tegelased oma kõnedes ja trükisõnas. Need sõnad on sütitanud ja õhutanud ka neid, kes on olnud eemal avalikkusest, on olnud eemal sageli seepärast, et neil tuli teha raskest kehalikku tööd, ja kui neil tuli vaja otsustaval silmapilgul välja astuda, siis olid nad küllalt teadlikud oma ülesannetes, nendele olid seda veenet sisendanud meie rahva juhid.

Millise tähtsuse ja jõu omavad need Carl Robert Jakobsoni sõnad, mis ta ütles Viljandi Põllumeeste seltsi maja avamisel, kui teda kõnelda ei lastud, „Need kivid saavad kord kõnelema”. Ja üks kõnele nüüd paljude härrastemajade kivid meie noorsoole kooimajade ja seltsimajade näol endisest ajast ja praegusest iseseisvusest.

„Kaugel näen kodu kasvamas” or kirjutatud sageli suurtes saalides Kreutzwaldi pildi alla. Need on selle mehe öeldud sõnu, millel oli suur prohvetlik tähendus.

Juhan Liiv kirjutas sajandi esimestel aastatel, mil meie iseseisvusest ei olnud kellelgi aimugi, nii: „See rügement oli Eesti, oli Eestimaa oma rügement”, või jälle teisel: „Ükskord, kui on terve mõtte, on Eesti oma riik”.

Aino Kallas räägib ühes oma novellis 1905. aasta tegelasest Bernhard Riivesest, kes ei ole mitte tühine väljamõeldud novellikangelane, vaid tegelik inimene nendest aastatest. Kui Bernhard Riivesele anti valida ihunuhtluse ja surma vahel, siis valis ta surma, öeldes: „Mind ei lööda, sest ma ei taha, et minu lapsed oleksid orjalapsed”. Ja ta lasti maha, aga ühes temaga murdus 700-aastase orjuse selg-roog.

Gustav Suits omas luuletuskogus „Elutules” 1905. aastal ütleb ühes laulus, milles ta kujutab uut Eesti kodu järgmiste sõnadega: „Säääl sees on nii soe, säääl sees on nii valge, nii et õnnest kui hõõgudes põletab palge”. Kuipalju need sõnad on teostunud, selleks tarvitseb ainult vaadata neid asunikku uusi elamuid,

mis on ehitatud endistele mõisa väljadele; need Eesti kodud on muudetud valgeteks ja soojadeks.

Meie suurim poliitikategelane Jüri Vilms, meie iseseisvuse märter, on kirjutanud sõnad: „Ja kui langevad meie saadikud — nende mõtted ei lange mitte, mõtted elavad edasi ja neil on suur tulevik! Meie valime jälle uued mehed, valime niikaua, kuni viimaks mõte võidab”. Või jälle teisel: „Mõtet on võimata väevõimuga surmata. Langeb üks tema kandjatest, astub teine asemele”.

Nende meeste sõnad tohiks olla meie noorsoole kõrgeks eeskujuks ja suunanäitajaks veel tulevikuski, vähemalt niipalju, kui need nüüd näitavad nende suurte eesti meeste suurt julgust ja iseloomu kindlust.

Uusi raamatuid

Bernard Kangrolt on lähemal nädalal ilmumas luuletuskogu. Meie lugejad on juba tuttavad Kangro luuletuste üldise laadiga mõnede näidete kaudu, mis mitme aasta jooksul avaldatud EESTI NOORUSES. Uue luuletuskogu päälkiri on väga lihtne — „Sonetid”. Nii ei tuleta see meelde harilikku noorluuletajate aplombikat ja iseäratsevat esmakordset esinemist. Ja kes EESTI NOORUSE ning LOOMINGU kaudu Kangro sonette tunnevad, ei tohiks oodata mingit isevärki üllatust selle vaikse ning esikteose kohta haruldaselt viimisteldud raamatu kaante vahelt. Varemavaldatud LOOMINGUS, EESTI NOORUSES ja KEVADIKUS ilmunud sonettide lisaks on värskes kogus esmakordselt ilmumas paarkümmend seniavaldamata luuletust.

Kuna autor on muuhulgas ka teaduslikult uurinud sonetti ja eriti eesti sonetti, siis võime ta enda loomingust oodata žaanripuhtaid ja teoreetilise ülesehituse poolest eeskujulikke luuletusi. Raamatu viiskümmend sonetti on initsiaalidega ja illustratsioonidega varustanud praegu Taagepera sanatooriumis viibiv kunstnik Ott Kangilaski.

Ennustame kogule samasuurt menu ja levikut, kui see osaks sai 18 aastat tagasi ilmunud M. Underi samanimelisele esikteosele.

V Ä L I S K A A S T Ö Ö L I S I

UPTON SINCLAIR

Upton Sinclair, välismaail tuntumaid Ameerika kirjanikke, on oma loominguga peaaegu valinud klassidevõitluse ja kihtidevahelised konfliktid. Harva on mõne kaasaegse kirjaniku üle nii palju vaieldud kui Sinclairi üle, kelles ühed näevad geniaalset kunstnikku, teised ainult maitsetut agitaatorit.

1878. aastal Baltimore's sündinud Upton Sinclair sai üle 33 kuulsaks kahekümne kaheksa aastana, olles avaldanud oma romaani „Dšungli“ (The Jungle). Mõne nädala jooksul tõlgiti ta romaan skandaalseist olukordadest Chicago tapamajades 17. keelde ja levitati miljonites eksemplarides. „Dšungel“, mille süüdistused leidsid tõestamist president Roosevelti poolt ellukutsutud uurimiskomisjonis, tõi endaga kadu paljudele Chicago konservivabrikutele, kelle ilmakuulust „corned beefi“ tollest ajast peale boikoteerima asuti. Järgnevais romaanides „Metropol“, „Armastuse palverännakud“ ja „Samuel ot-sija“ ei saavutanud autor „Dšungli“ hoogu. Kuid üks vähestest maailmasõda käsitlevaist romaanidest „Jimmie Higgins“ sai jälle suure menu osaliseks, kuna sellejärgi ilmunud „Öli“, kriitiline essee „Raha kirjutab“ ja Sacco-Vanzetti romaan „Boston“ otse võidukäiku pühisid. Nii „Öli“ kui „Boston“ käsitlevad tõepoolest aset leidnud sündmusi, nii et neid teatud määral ajaloolisteks teosteks võib nimetada. „Bostoni“ ilmumise vastu alustasid Ameerika teatud ringkonnad aga aegsasti hoogsat võitlust. Muuseas keeldusid paberivabrikandid paberit andmast auväärsele kuukirjale „The Bookman“, kus 1928. a. mais algas „Bostoni“ katkendite avaldamine. Hiljem keelas trükikoja juhatus isegi „Bookmani“ edaspidise trükkimise juhtumisel, kui temas jätkatakse Sinclairi romaani avaldamist. Üldse on Sinclair kirjutanud ligi 40 romaani ja 10 näidendit, millest mitmed laskuvad tavalise kihutus-kirjanduse tasemele. Peab mainima, et agitatsiooni element mõjub üldse segavalt Sinclairi teoste kunstilisele küljele ja need ei tõuse parimate Ameerika kirjanike Sinclair Lewisi ja John Dos Passose teoste tasemeni, ületades aga viimaseid oma dokumentaalsuse ja ühiskondliku tähtsusega.

Viimastel valimistel kandideeris Upton Sinclair Kalifornia kubernerih kohale, jäädes siiski vähemusse. Praegu elab kirjanik Kalifornias Pasadenas, toimetades oma isiklikku häälkandjat. Kõige rohkem on Sinclairi teosed levinud tõlgetena Jaapanis ja Nõukogude Venes.

Eesti keeles on Upton Sinclairi teostest ilmunud „Metropolis“, „Öli“, „100 protsenti“, „Kuningas Süsi“, „Pärast veepuutust“, „Rahvahetajad“, „Armastuse okastee“, „Tööstus-tuus“, „Jimmie Higgins“. Tema näidenditest on mängitud „Prints Hagenit“ Töölisteatriis,

JANIS AKURATER

Janis Akurater (lätipäraselt Akuraters) on sündinud 13. jaan. 1876. a. Dignajis, Kuramaal. Siin moodus lapsepõli. Lõpetades linnakooli, sooritas õpetaja kutseeksami ja asus sel alal töötama esiti maal, pärast linnas.

Astus 1903. a. Moskva ülikooli õigusteaduskonda vabakuulajana. Veetis suurema osa vabast ajast Rumjantsevi raamatukogus, kus tema tähelepanu köitsid Schopenhauer, Hartmann, Kant, Spinoza jt., luuletajatest Shelly, Byron, Heine. Teotseb sotsiaaldemokraatide ühingus, arreteeritakse 1905. a. ja saadetakse 1907. a. asumisele Pihkvasse, kust põgeneb Soome, edasi Oslosse. Siin kirjutab viiletsates ainelistes tingimustes oma parima novelli „Sulaspoisi suvi“.

1908. a. sügisel saabub tagasi Riiga. Kohulikult õigeks mõistetuna asub tööle naise tallu ja andub kirjandusele. Sünnivad: luuletuskogu „Südame võimuses“, näidendid: „Karulapsed“, „Kuningatar“, „Kuramaal“, „Kaupo“, „Päikesesõrmus“ jt.

Maailmasõjas 1915. a. hävib küla. Kirjanik põgeneb Pihkvasse ning naabus säält Latvia vabariigi tekkides. On Rahvusnõukogu liige. Kunstidepartemangu direktori kohuste täitja. Töötab kirjanikuna, ajakirjanikuna, arvustajana. Sünnivad taas luuletuskogud „Päevarõõm“, „Latvia ballaadid“, „Roosiline tuul“, novellikogud: „Unistused ja saatused“, „Sõprade näod“, „Erose sugu“, „Unistajad“ jt.; romaanid „Peeter Danga“ ja „Tuliõied“; näidendid: „Viestur“, „Viis tuult“, „Rahvategelased“, „Ühinegem“ jt.

J. Akurater on jäänud keskse läti kirjanikupõlve nimekamaks esindajaks. Ta on valanud oma teostesse suuri affekte, võitlus-ihha, tugevat armastust ja valu, ning alistuvat norgu vaikuse, nukra päikese ja kõige kadumise elegeiaga. Ta arengutee käib kaudu parima ühiskonna otsimise ja sotsiaaldemokraatia individualismi ning säält läti rahvusliku kunsti, oma rahva laulude, muinas- ja ajaloo valdkonda, kust on ammandanud viimased luuletused, jutustused ja draamad, mis võluvad meid oma sügava sisetunde, heliseva, pildirikka keele ja püsiva väärtusega.

J. Akurateri teostest on mitmed novellid ja näidendid tõlgitud eesti keelde, nagu „Sulaspoisi suvi“, „Jaan Krauklise teekond“ (novellid) ja tema näidend „Lõbus peremees“ on saanud meie näitelavade raudvaraks.

KRISTMANN GUDMUNDSSON

Islandi kirjanik Kristmann Gudmundsson on Skandinaavias alles viimastel aastatel tunnustust ja lugupidamist leidnud autor. Ta on sündinud 1901. aastal. Tähelepanu äratas ta oma teostega, mis kirjeldasid omalaadiliselt ja huvitavalt Islandi maa-elu. Oma teosed kirjutab Gudmundsson norra

keeles. Nendest nimetatagu kolme menukamat ja laialdasemalt tuntud pisijuttude ning novellide kogu: „Theodora Thoroddsen“, „Unnur Djarkling“ ja „Kristin Sigfusdotters“.

Elades vaheldumisi kõikides Skandinaavia maades, peatub Gudmundsson praegu Islandi pealinnas Reykjavýkis, kus, nagu ta ise teatab, töötab oma uue romaani kirjutamise kallal.

Eestikeelne Gudmundssoni tutvustamine laialdasemale lugevale publikule peaks küll käesolevate ridadega olema esmakordne, kui mitte arvestada ülikooli auditoriumis mõne aasta eest peetud skandinaavia kirjanduse loenguid, mis Gudmundssoni suhtes piirdusid küll ainult mainimisega.

H. T.

VLADIMIR GUŠČIK

Vladimir Guščik sündis 23. juunil 1892. a. Peterburis. Sealsamas omandas ta hariduse keiserlikus kaubanduskoolis.

NOORSOO TÖÖMAILT

RA AKTUSI ÜENÜ-s

RA aktuste korraldamine käib praegu üle riigi hoogsalt. Korraldajateks on eestkätt valdades selleks moodustatud RA komiteed kõikide organisatsioonide osavõtul. Aktuste sisustamisel ja korraldamisel on ÜENÜ osakonnad seni olnud aktiivsed ja paljudes kohades algatajad. Paljud ÜENÜ osakonnad on asunud ka iseseisvate aktuste korraldamisele.

Esimesena korraldas niisuguse RA aktuse 8. septembril ÜENÜ Sutlepa osakond Läänemaal. 15. septembril korraldas aktuse ÜENÜ Kaiu osakond, kus külalistena aktust sisustasid Tallinna helikunstnikud Villard ja Miller. Kaius on ÜENÜ esimees nrsl. Vee-tamm ka kohaliku RA toimikonna esimees. Lisaks aktusele algatasid Kaiu noored ka raamatunäituse ettevalmistuse ning raamatute-loendise Kaius. ÜENÜ Valgejõe ja Valtu osakonnad Harjumaal korraldasid aktused kirjanduslike ettekannetega. Esinesid ÜENÜ noorautorid Arvi Moor ja J. Sinimäe.

DUUDED
Regina

**ERITI DEEN
JA HEA LÖHNAGA.
KATAB ÜHTLASELT,
PÜSIB KAUA.**

A/S. PROV. J. LILL

Kirjanduslikku tegevust algas luuletajana, milletõttu ka tema esikteos oli luuletuskogu, ilmununa 1921. a. Hiljem siirdus proosa juure, millisele alale on jäänud peatuma. Alates 1927. a. on tal ilmunud kolm jutustus-kogu „Kristuse paganad“, „Äärel“, „Inimesed ja varjud“ ja valmib trükkiks neljas „Unustatud teerada“. Pääle eeltähendatute on ilmunud veel noorsoo raamat „Kakvas“ (ühe koera elulugu). Teoksil on romaan „Kuradi veri“ ja novell „Pavel Gnitsky“.

Tähelepandavamaid G. teoseid on kogu jutustusi „Kristuse paganad“ ja „Kakvas“.

Vl. Guščik elab Eestis kohalike vene lehtede kaastöölisena, kuulub veel Chikago vene ajalehe „Разсвѣтъ“ ja Pariisi vene ajakirja „Иллюстрированная Россия“ kaastöölise hulka. On elanud Eestis varemgi. Nii 1910. a. teenis kaitsevaelasena 91. Dvinski polgus Tallinnas.

Tunneb suurt huvi meie looduse, eriti aga meie vana linna, Tallinna, vastu. Siin on sündinud ja valminud paljude tema jutustuste temad.

ÜENÜ Maardu osak. poolt korraldatud aktusel esines kirjanik Ed. Hubel. ÜENÜ Päite osakond korraldas aktuse 26. ja ÜENÜ Voka osakond 27. septembril. Mõlematel aktustel kõneles ÜENÜ pääsekretär A. Meikop. Päite aktust sisustas kohaliku kooli-juhataja ja ÜENÜ osakonna esinaine pr. Ad. Pärniku kõne, kohaliku laulukoori ja näiterühma ettekanded. Mängiti hoogsalt Koidula „Säärane mulk“. Voka osakonna aktust kaunistasid kohalik orkester ja ÜENÜ Voka osakonna laulukoor, mis paremaid Virumaal. ÜENÜ Käosalu osakonna RA aktusel viibis väliskõnelejana kirjanik pr. M. Utuste, ÜENÜ Porkuni RA aktusel noorsoo-kirjanik J. Oengo ja Tamsalu aktusel kirjanik Aug. Mälk. Aktusi on veel korraldanud ÜENÜ Aluverre-Arka, Kiltsi, Härgla ja ÜENÜ Aruküla osakonnad. Korraldamisel ja ettevalmistamisel on aktused ÜENÜ Kaberneeme, Somp, Koe-ravere, Ingliste, Noarootsi, Kehra jpt. osakondades.

Kõikjal on aktused küla ellu toonud aktiivsust ja vaimset elavust, eriti aga seal, kus aktused olnud seotud kohalike haridus-likke olusid valgustavate näitustega ja kõne-dega.

ÜENÜ Aruküla osakonna korraldusel toimus 17. novembril Arukülas kohalik RA aktus. Aktust kaunistasid päevakohaste pala-dega laulukoor ja puhkpillide orkester ko-haliku koolijuhataja ja osakonna esimehe T. Orgussaare osaval juhatusel. Aktusel kõne-lesid kirjanik A. Adson ja Aug. Meikop. „Imoreske kandis ette noorkirjanik V. Vent.

Ühes aktusega oli samal ajal korraldatud ka Harjumaal RA rändnäitus A. Meikopi

Tõikvere algkooli vilistlas-
kogu pärast ühinemist
ÜENU Torma osakonnaga

juhatusel. Välja oli pandud umbes 700 raamatut. Esitatud olid meie parim ilu- ja tõlkekirjandus, nootide nurk, teaduslikud ja rakendusraamatud, nurgad peremehele ja perenaisele, noorsookirjandust ja ajakirjade nurk.

Osakonna poolt oli näitusele pandud välja diagramme ja tabeleid. Selle järele oli kohalikuks suurimaks eriraamatukoguks peaminister K. Eenpalu kogu 5000 köitega. Ajakirjadest on esikohal Taluperenaine, millele järgneb Eesti Noorus 10 lugejaga.

Osakonna poolt oli sel puhul korraldatud raamatute loterii selleks otstarbeks osakonnale kingitud raamatutega. Loositi välja üle 200 raamatu, millest saadi puhast sisetulekut ligi 40 krooni.

Õhtul kanti ette H. Raudsepa komöödia: „Isand Maikallo sisustab oma raamatukappi”. Rahvast oli rohkesti.

Vana-Karistelt ja Kaberneemest

Pikema seisaku järele on hoogsalt tegevust alustanud ÜENU Vana-Kariste ja ÜENU Kaberneeme osakonnad. ÜENU Vana-Kariste osakonnal on kavatsus koha peal algatada nimede eestistamise ja Raamatu-aasta aktusi. Selleks korraldatud esimesel avalikul kõnekoosolekul käis ÜENU Keskjuhatus poolt kõnelemas ÜENU Keskjuhatus liige ja Nimede Eestistamise Keskbüroo esimees A. Randalu.

ÜENU Kaberneeme osakonnas käis tegevuse uuesti alustamisel 15. 11. 35. kõnelemas ning töövõimalusi ja ülesandeid selgitamas ÜENU Keskjuhatus liige A. Meikop. Endise alkoholo-

lisõbralise koolijuhataja tõttu oli osakonna tegevus soikund ja liikmete arv vähenend 11 liikmele. Otsustati kutsuda ellu kehalise kasvatuselise alal haru võimlemise, rahvatantsu ja spordi rühmadega, näitering ja naisring. Liikmeks astus samal õhtul 78 isikut. Töökavas on mitmed pidustused, aktused ja kursused.

ÜENU Torma osakond.

Vastavalt Keskjuhatuselise ringkirjalisele algatusel korraldas ÜENU Torma osak. 27. okt. s. a. Tõikvere koolimajas suurema noorte koosoleku, mis oli mõeldud uute noorte liikmete juurde toomiseks ja vanade tihedama organiseerimise propagandaks koosolekuks. Esinesid töökaavadega osakonna kõikide harude juhid ja kõnega osak. esimees. Tulemusena oli Tõikvere algk. Vilistlaskogu noorte liitumine ÜENU-ga. (v. pilt). Koosolekul suudeti luua ühise vaimuseni ulatuv meeleolu. Nii lauldi ühiselt isamaalisi laule ja tõsteti käed ja töötati isamaale truudust ja ennast-salgavat tööd omakultuuri loomiseks. Isegi mõned koosolekust osa-võtjad vanemad inimesed võtsid noortest tuld. Kohapäälne suure talu vanaperemees Kubja Laas hakkas pärast kõnet noortele spontaanselt kõnelema vanapõlve võitlustest 1905. a. ja hiljem. Koosolekul otsustati ellu kutsuda ja elustada järgmised harud: 1) kodukultuurharu, 2) näiteharu, 3) kirjandusharu, 4) muusikaharu, 5) maleharu, 6) spordiharu — ja oma ajakiri. Koosolekud, pidud ja ettekanded otsustati nüüdsest peale valmistada ette korralikumalt ja sisukamalt, et kellelgi poleks ÜENU hääle nimele midagi ette heita. Andi.

Tähelepanu! Hää raamat ja hää roog on päevaküsimusi.

Hää raamatu saab raamatukauplusest,

hääd rooga söögisaalist „**Rekord**“

Raekoja pl. 18.

Aluvere-Arknast

ÜENU Aluvere-Arkna osakond määras oma RA aktuse ja peo sissetuleku täiesti osakonna raamatukogule, milline nüüd osakonna palvel Kohala rahvaraamatukogu seltsi likvideerimisega muudeti Aluvere avalikuks raamatukoguks. Kogule antakse üle Kohala r. r. seltsile riigi ja valla summadega ostetud raamatud.

Naisringid ÜENUs

1934. a. lõpul oli ÜENU osakondades 7280 mees- ja 3634 naisliiget. Naisliikmete arv seni ÜENUs näitas järjekindlat langemist. Soome Noorsooliidus (70000 liiget) on naisliikmeid 47% liikmete üldarvust. ÜENUs oli see algupäevil 40%, 1932. a. 37%, 1933. a. 35% ja 1934. a. 34%, s. o. kolmandik liikmete üldarvust. Nüüd on naisliikmete arv ÜENUs siiski tõusma hakanud. Osakondades on naisnoorte tegevusse rakendamiseks kutsutud ellu naisringid, milliseid osakondades praegu 28. Kõikidele teadaolevatele naisringidele on Eesti Naisliidu poolt saadetud kutsed osavõtuks naiskongressist 15. detsembril 1935. a.

Osakondade juhatastes, mis enamuses koosnevad 7 liikmest, on läinud aasta aruannete järele 993 noort juhatusliiget, neist meesnoori 726, naisnoori 267. Esimehe kohal töötavad väga hääde tagajärjedega esinaised ÜENU Sutlepa, Hellamaa ja Vastse-Roosa osakondades.

Kohtla-Järvelt

ÜENU K.-Järve noored on suutnud ümbruskonna noori elavalt tõmmata tegevusse. Korraldatakse vaidlusõhtuid, seltskondlikke kohtuid ja mitmesuguseid harjutusi laulukooris ja ringides.

Jõuluks on K.-Järve noortel kavatsus koos Sompaa noortega anda välja kirjanduslikku albumit. RA puhul on kohaliku algkooli juhataja ja luuletaja R. Reiman võtnud oma pääle kirjanduslike loengute korraldamise.

ÜENU K.-Järve skautrühmas on praegu 69 poissi. 17. novembril andsid skaudid töötuse ja hundipojad lubaduse Alutaguse skautmasterile H. Jürnale.

ÜENU Riisipere osakond

pidas hõimuaktust 14. oktoobril. Kuna suur sadu ja porised teed liiklemist raskendasid, kuu aga sel korral alles keskööl paistma hakkas, siis oli aktusekülalisi vähevõitu. Selle puuduse korvas enam kui rahuldavalt Plato lastekodu osavõtt aktusest *in corpore* nii et auditoorium siiski ulatus ligi kahele-sajale hingele. Kuulajaskonnale pakkusid huvi ennekõike häätehnikalisel viiuli- ja klaveriettekanded kohalikele osakondlastelt. H. Tarandi kõne soomesugu hõimurahvaste laiendamispüüetest jäi kuulajaskonna noore enamuse kõrvadele paljaks sõnakõlaks. Vaatlejaskonna vähenõudlik hääsoovilikkus avaldus suuri-maal määral elavates ovatsioonides Elmo Ploo-

mi näidendile „Diogenes koerakongis”. Näitlejad tegid, mis võisid — kuid mida siis on üldse võimalik teha selletaolise jandikese puhul? Osakondlaste hää hakkamine näiteasjanduses peaks küll edaspidi julgema valida jõukohasemaid, sellega öeldagu paremaid näitemänge.

Pisikesed puudused (mõne daami liig kõrged kontsad rahvusriiete juures ja vahest ka mitte just kõige jumalastloodumad näod) ilmnesid muidu kõigiti korralikes ja nauditavais rahvatantsutrupi ettekandeis. Sellest hoolimata ei kahelnud ükski nägija, et just rahvatantsuettekanded olid eeskava parimad.

Vastused „E. N.” nr. 10 küsimustele:

1. Aspasia oli Vana-Kreeka riigimehe Periklese naine, Aspazija — läti naisluuletaja Elza Rosenberg-Pliekšan.

2. „Nägematu inimese” on kirjutanud ungari kirjanik Géza Gárdonyi ja samuti H. G. Wells (niisugune oli nimelt hiljem „Nägematu mehe” tiitli all ilmunud Wellsi teose esimese eestikeelse v. a. päälkiri).

3. O. Wilde ja Ed. Wilde (praegu kirjutame Vilde) olid sugulased ainult nime poolest.

4. Henry Longfellow — Hiawatha laul.

5. G. Brandes oli taani juut ja kirjutas saksa keeles.

6. Kroonilise seeriana avaldavad välismaa tõlkekirjandust LODUS (LKR JA TR) ja UUDISLEHT, kroonilise seeriana ainult LODUS (LKR).

7. Maurice Bedel.

8. Vilho Helanen („Karmid tähed”).

9. Piibel.

10. A. von Kotzebue.

Vastuseid saabus 300% enam kui eelmisele auhinnaülesandele. Auhinna J. Londoni „Martin Edeni” võitis parim vastaja B. Kangro Tartust.

Auhinnalist peamurdmist RA-ks III

1. Millise eesti suurluuletaja esikteose osa luuletusi võis tensuuriolude tõttu ilmuda alles teose teises trükis?

2. Mis tähendab sõna indeks raamatusasjanduses?

3. Millise nimega kutsus F. R. Kreuzwald tensorsit?

4. Millised L. Tolstoi teosed on praegu Venemaal keelatud?

6. Miks ei ela Thomas Mann praegu Saksamaal?

7. Milline on esimene ja milline on viimane eestikeelne äratsenseeritud raamat?

8. Mis on autodafee?

9. Mis ametit pidas Jüri Truusmann 1885—1907?

10. Milline maailmakirjanik kirjutas kõmulise romaani Sacco-Vancetti protsessist ja mis oli selle romaani nimi?

Auhinnaks parimale vastajale Mannise „Soomesugu rahvaste etnograafia”

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Leo Soonberg, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 10. „Estotruk” Tallinn, S. Karja 8. 1935. a.

SISUKORD: Valdo Krekman: Valse triste (luuletus); Kersti Merilaas: Ühele sinisukale (luuletus); Upton Sinclair, J. Akuraters, Kristmann Gudmundsson, dr. Kálmán Radványi ja Vl. Guščík — tervitused; dr. V. Johanson: Noored tuleviku kandjaina (artikkel); Aspazija: Une kauguses, Sädelev kuu (luuletused); J. Akuraters: Sulaspoisi suvi (novelli katkend); A. Koch-Arko: Suviõine (luuletus); D. Fiskar: Märkmeid Itaalia matkast (matkakiri); A. Koch-Arko: Vähimoraal (luuletus); V. Vent: Leo Tolstoi (art.); A. Tschehhov: Völur (humoresk); H. Viires: Maateater ja dekoratsioonid (art.); V. Mustel: Nende meeste sõnadele on järgnenud teod (art.); Väliskaastöölisi; Noorsoo töömait; Küsimusi ja vastuseid; reproduktsioone; uusi raamatuid.

Kaas kunstnik F. Sannamehelt.

Teie olete unustanud

»EESTI NOORUSE«

tellimast 1936. aastaks.

**Tehke seda veel tingimata täna!
Väärtuslik sisu.**

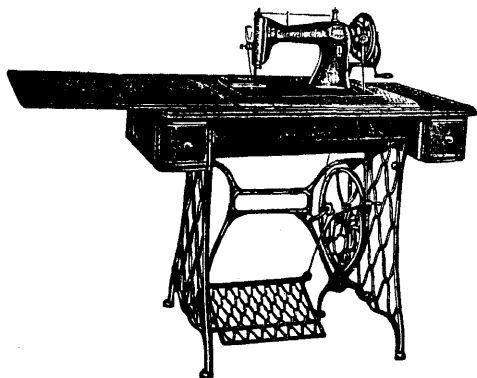
Tellimishind aastaks Kr. 2.50,
poolaastaks Kr. 1.50, ÜENÜ
liikmeile Kr. 2.—, poolaastaks
Kr. 1.—

Igale perenaisele hea ja odav õmblusmasin

Võistlemata odava hinnaga ostate

Nõuk.-Vene õmblusmasina „Goschweimaschina“

Nõuk.-Vene õmblusmasinad on valmistatud kõige paremast materjalist, paremate asjatundjate juhatusel, on vaikse, kerge käiguga ning teevad peene, ühetasase õmbluse. „Goschweimaschina“ masinad on enne turulesaamist põhjalikult proovitud ja võistlevad julgesti maailma parimatega. **Tagavaraosad saadaval kõigis müügikohtades.**

MÜÜGIKOHAD:

O.-ü. Esto-Muusika, TALLINN, Viru 2
TARTU, Aleksandri 2
PÄRNU, Rütli 41
VILJANDI, Lossi 14
Aug. Taal, VÖRUS, Tartu tän. 15
Petserimaa üh.-pangamaja, PETSERIS
Joh. Tibbing, NARVAS, Joala 15
M. Ellert, RAKVERES, Tallinna tän. 16
Järva Majandusühisus, PAIDES
A. Schmidt, JÕHVIS
V. Schmidt, TAPAL
H. Känd, RAKKES
A. Koomann, LIHULAS
Vennad Neumannid, TÕRVAS
J. Goldberg, AHJAS
Pärnu Majandusühisuse osak., VIGALAS
A.-s. „Bergmann“ KURESSAARES
Majandusühisus, LAIMJALAS

Esindaja Eestis: **M. Narits & Ko**, Tallinn, V. Posti 5, tel. 446-68.

HIND 30 SENTI

ETA

NOORSUGU

ON ALATI TEADLIK OLNUD
KODUMAA KAUBA KÕRGES
VÄÄRTUSES JA SEEPÄRAST
TA RIJETUB TERVES KOOS-
SEISUS KODUMAA RIIDE-
VABRIKUTE TOODETESSE

A/S KREENBALT

TALLINN

BALTI PUUVILLA KETRAMISE
JA KUDUMISE VABRIKU A/S.

KREENHOLMI PUUVILLASAA-
DUSTE MANUFAKTUURI O/Ü.

SINDI TEKSTIILVABRI-
KUTE ÜHISUS

EESTI NIIDIVABRIKU
OSAÜHISUSE

TOODETE SUUR-
MÜÜGI KESKKOHT

VÄIKE MÜÜK KÕIGIS PAREMAIS
RIIDE- JA SEGAKAUPLUSTES LINNAS
JA MAAL